

Barcode - 2020010004759

Title - chukkamma_mudu_kathala_samputi

Subject - NULL

Author - gudipati_venkatachalam

Language - telugu

Pages - 84

Publication Year - 1944

Creator - Fast DLI Downloader

<https://github.com/cancerian0684/dli-downloader>

Barcode EAN.UCC-13

2020010 004759

చుక్క వ్యా

శిక్షలనంపుట

గుడిపాటి వెంకటచలం

మొదర్ల పబ్లిషర్స్, తెలాలి.

1944

[పః 0-12-0]

అక్కిన్న పవర్ ప్రైవెట్,
— ఔ సా రి. —

అ దృష్టి

జగన్నథరావు, నన్నా విశ్వపతినీ భోజనానికి పిలిచాడు, కూతురు పుట్టిన పండక్కి. ఆమహాత్మల్ని ఆయన అత్తగారు, ఆమె చేతులో ఏముందోగాని, ఆ ఎక్కు వాక్కాయి పచ్చడితోనే తిన్నాము—భోజనమంతా. ఇంటికి లీసుకుపోవాలి కొంచె మిమ్మంటే యామనుపంచుందో అనుకున్నాను. తాంబాల్మై బైలుదేరపోతూవుంటే వాన ఎంచ్చింది. తమలపాకు పట్టిం ముందు మళ్ళీ కూచుని రెండోసారి ఆకుల్ని ధ్వంసం చెయ్యడం ప్రారంభించినాము.

“మిం అత్తగారిని మాకు అప్పిస్తావా, అమ్మతావా, లేక పోతే గోపూ మమ్మల్ని భోజనానికి పిలుస్తావా? లేకపోతే దొంగతనం చెయ్యమన్నావా?”

“ఏమిటి”

“మిం అత్త నెత్తుకపోతాం”

“తను ఏ రుక్కిణితో, నువ్వు కృష్ణదూ; తను రంథా, నువ్వు రావణు—అనుకొని—”

“అనుకుని—”

“ఇంక వదలనంటే—”

“విడ్డి మారేజ్ వాళ్ళు కూడా ఎప్పుకోర్రియ్.”

“నాయనా, తీసికెళ్ళండి. పచ్చడిరుచి చూసే మురిసిపడుతున్నారు గాని, ఒక్కరోజు ఆమె సాధింపులూ అరుపులూ అనుభవించారంటే ఇంక యేభూకంపాలు ఎంచ్చినా భయపడరు.”

“ఆ భూకంపాలు కలిగినప్పుడు యింటోనుంచి బైట్టికిపోతే సరి.”

“ఆ పచ్చడి కలుపుకుని, తినబూయ్య స్థితిలో వున్నప్పడే ఆరంభిస్తాయోయ్ నాథింపులు! యావాళ మిరుండబట్టి కాని!—”

“ఇల్లా బదిరినే భయపడి ఆమెను దొంగిలించడం మాన్మా మనా?”,

“అద్భుతపంతులకు యట్టాంటి అత్తగాల్ల దొరుకుతేను.”

“పోనీ అత్తగాల్ల అనకపోతే భార్యలే మంచివాళ్లు దొరకణం అద్భుత మనకూడదూ?”

“వొక్కువంటతో సంతోష పడతామా, మరిభార్యతేటే”

“అట్టాచూసుకుంటే అసంతోషం భార్యవల్ల రాదు. అద్భుత మంటే, ఉబూబు, పిల్లా, రామాను, అన్ని కలసిరావాలి.... మనవిశ్వనాధునికి వచ్చినట్లు.”

“అవేమిత్రాయ, ఎప్పుషావినలేటే?”

“చిన్నప్పట్లే.”

“చిన్నప్పడేలే, ఇప్పుడునీకు రామాను పడుతుందంటే యెవ్వరు నమ్మితారు కాని—”

నేను కలకత్తాలో యమ్. యస్. సి. చదువుతున్న ప్పుడు జర్మన్ సర్కార్ ఒకటి వచ్చింది. లాడ్జివాళ్లందరం చివరక్కానుకు పొయ్యాం. చివరక్కాను టిక్కెట్లే రెండురూపాయలయ్యెను.

సర్కార్ సంతా సరే, పెద్దపులుల నాడించడానికి ఒకామె వచ్చింది. వొచ్చిన నిమిషంనుంచి ఆమె వెళ్లిందాకా నేను ఎక్కుడ వున్నానో మరచిపోయినాను—ఆమృగాలు ఏవో వేటి నాడించిందో తెలియదు. ఆమె కదలించడం, నడవడం, కళ్లతో బెదరించటం, ఇవే చూస్తాను. రక్కం రంగు మొహమల్ గ్రైస్‌ను వేసింది. నడుముకుమాత్రం ఆకుపచ్చబెల్లు. దానిమిాద ధగధగ

లాడే బాకు. ఇంటే, కాళ్ళకు చేతులకీ ఏమి తొణగలేదు. ఆ చేతుల నునుపూ, తొడలమెరుపూ, కదిలినప్పుడ్లు అలలలా చలించే ఆకండా. ఆమో వెల్లింది. గురాలు క్లోవునూ ఎంచారు. కాని ఆమో కనబడుతోంది నాక్కళ్ళకుమాత్రం. దోవపొడుగున అంటున్నారు ట్రాంలో.

“సింహంపిల్ల ఒలేమజాగావుంది.”

“ఆ ఆడదాని సాహసంరా”

“నువ్వేమంటావు విశ్వపతీ”

స్విదవస్తోందని కళ్ళ మూసుకోని పడుకున్నాను. సెచ్చెత్తింది. ఎందుకో ఆ బాధ నిర్మయించుకోలేను. ఈశ్వరదర్శనమైన వాడికి, యాలోకము సుఖాలు కష్టాలు ప్రజలూ వ్రాళ్ళులన్ని త్యాభంగురాలు, తృణప్రాయులైనట్టేనాకు చదువూ హాస్టలూ స్నేహితులు యిల్లు ఇంటిదగ్గర బంధువులు నంసారము అన్ని మాయగా ఆశ్వర్యంగా కనపడ్డాయి. ఇంక వేరే థ్యాసలేదు. పక్కమిాదనుంచి లేవగానే ఆమో సంగతి ఆలోచించేవాళ్ళి. కాలేజీలో ఆమోనే అలా ఆలోచిస్తూ కలలు గంటాను. ఎప్పుడు సాయంత్రమాతుందా ఎప్పుడు వెళ్ళిచూద్దామా అనే ఆతురత. దగ్గరగా చూడాలని పెద్దటిక్కెట్టుకొన్నాను.

ఇంకా బాగా కనబడాలని యిర్వైలయిదు రూపాయలు పెట్టి—ఓపేరాగ్గాను కోన్నాను. దాంతో మనదగ్గరవున్న సామ్మా ఆఖరులుంది. ఎందుకు అట్లా బాధపడ్డానో, ఏమి లాభమను కున్నానో, నేను ఎప్పుడు చెప్పాలేను. కాని ఆ వయసులో వున్న ప్పుడు మన బాధ బలంచేతనే, మనము కోరే వస్తువుని సాధించ గల మనిషిస్తుంది. కిల్లలు చంద్రుళ్ళి అందు కోగలుగుతామన్నట్టే, మనము స్త్రీల నందుకో కలుగుతామనే విశ్వాసం మనని వద

లదు, నాలుగైదుసార్లు తల పగిలిందాకా.

చూచినకొద్ది భ్రాంతి యొక్కవోతోంది. రాత్రిష్టు జ్వరం కాచినట్టే, ఒకటే బాధతో దొల్లుతాను. ఆ పెద్దపులి పట్టు కుంటే ఆమెని! నేను మాకి పెద్దపులిని లాగే సే! సర్కున్ మానేజరు ఆమెని అక్రమం చెయ్యబోతుంటే! నేను వెళ్లు అడ్డపడి తే! ఇట్లా సినిమాలో చూచినట్టే! నా జీవితంలో జరిగినట్టే కథలు అల్లుకున్నాను. ఆ సర్కున్ వెళ్లిపోతే నేను వెంటపోవాలి అని కూడా అనిపించింది.

ఒక సాయంత్రం డబ్బులేదు సర్కున్కి వెళ్లాలంటే. అప్పు చేశాను. మర్మాడు టిఫింకులు రెండుమానాను. నాకు కాలేజీలో వొచ్చిన ప్రేజ్ టెన్నిస్ అమ్మాను. ఇంకా యంటినించి డబ్బు వారానికిగాని రాదు. మూడోరోజున అసలు డబ్బు పుట్టు లేదు. డేరాదగ్గరికి వెళ్లాను. ఎవరన్నా పిలుస్తారేమానని ఆశ. ఆట మొదలుపెట్టారు. చుట్టూ తిరుగుతున్నాను. మోటారాగింది. పక్కనే నుంచున్నాను. ఆమె దిగి లోపలికి వెళ్లింది. వెంట యొవ్వడో వున్నాడు. విలువగల సూటులో—వొంటరిగా వాళ్ళిడ్డరూ వొచ్చారు ఆమోటారులో. వాళ్ళి చంపాలనిపించింది. పాపం కుర్రదాన్ని చేసి వొంటరిగా మోటారులో పెట్టుకొస్తాడు! పాపమూ, పుణ్యమూ, లేవూ ఏశ్వకి. వెడుతూ నావంక చూచిందేమో ననిపించి వొణికి, కరిగి, దుమ్మతో యేకమయినాను.

నేను బైటపున్నానే నేనన్నా దగ్గర లేకుంటే పెద్దపులి దగ్గరికి వెళ్లిందే—ఏం అపాయం వొస్తుందోకదా! బైట వొణుకు తున్నాను భయంతో ఆతృతతో! వాడు మోటారులో పెట్టుకు

చ్చాడే కాని, పెద్దపులినుంచి రక్కిస్తాడా!

గంటసేపట్లో మళ్ళీ వచ్చింది వాడితోనే. ఇద్దరూ మోటా

రెక్కుతున్నారు. ఎన్నాలయేక్కి ఉన్న నేను! వాడేమన్న చేస్తా
సేమా దోవలో పాశుమా పిల్లని?

“ఎవరిది?” అన్నాను పక్కనున్న వాడితో.

“శ్శహాస్” అన్నాను — వెళ్లిపోతున్నాడు. జేబులో వెనక్కి
వెళ్లిందుకు గ్రాం టిక్కెటికి బేషపుంది. వాడిచేతిలో పెట్టాను.

“జోస్పువైన — దింతో పులుల్ని ఆడిస్తుంది.”

“ఇల్లతెక్కడా?”

ఎక్కెన్న చేపాపు.

“వాడేవడు?”

“ఎవడో డబ్బిచ్చినవాడు”

“నేని స్తోత్రమే”

“రేపు నువ్వు ఏస్తావు ఆమాటారులో.”

గుండె చివుక్కుమంది.

దీనికోసమే నేను యాన్నిరోజులూ యా బాధంతా పడ్డది!
యా నీచురాలికోసమా? ఒక్కదెబ్బతో నా మొహమంతా
వాడిలిపోయంది. గ్రాంకి డబ్బులుకూడా లేవు. మూడుమైళ్ళు
కాల్పుష్టుకుంటూ పోయి పడుకున్నాను. కానీ ఆమె నడకా,
తథతథమనే జరీలంచు బుజంమిాదనుంచి జేరాదుతో రాములై
మిాదికి జారటమూ, ముసుకునుంచి తప్పించుకోని చంపమిాద
దొల్లే ఆజ్ఞటూ, ఆచిన్నజరీచెప్పులూ, ఆచిన్నకాలూ—నీద్ర
రాదు—ఆముగాడివంక చూసిన ఓరచాపు — చిరునవ్వు.
మూడురోజులు దాన్నే తెడుతున్నాను. కానీ విష్ణుని హిరణ్య
కశిశుడు ఎంతమరిచిపో గలిగాడో — రెక్కులుకాలాయని పురుగు
వీపానికి ఎంతదూరము పోగలదో — నాగతీ అంతే అఱుంది.

డబ్బుకదా! డబ్బిస్తాను. ఇంటీదగ్గరనించి డబ్బు వచ్చింది.

ఖర్చు తగ్గించుకుంటే పదిరూపాయిలు మిగిల్చుకోవచ్చు. దాంట్లో అయిదు దానికిచ్చినా, యంకో అయిదుతో రాత్రికేమన్నా కొనవచ్చు. ఇంకో రాత్రా? చాలదూ? కాని మచ్చికొతాముగా. మెల్లిగా బెల్లించి నమ్మించి వూరికేనే వెళ్లవచ్చు. పోనీ ఆ ణాండో అయిదుకూడా యిచ్చేనే! మొగవాగ్గా మనస్సు చాలా తమామగా ఉంటుంది. ఆజోస్తుపైనే అసలు సుశీలై మొగాడి వంకే చూడనిదై తే నాకు లభ్యమవుతుందా? కనుక మొగవాడంటే సరదా పదేదే ఐవుండాలి నాడ్దేశ్రపకారం. కాని ప్రతి మొగాడివంకా చూసేది ఐవుండకూడదు. ఇంకో మొగాడివంక చూసిందా—చవ్వకేపోయింది. ఆమెని నానాత్రిట్లు త్రిట్లుకుని అసహ్య పడ్డాను! మొగాడికి ఎట్లాఉంటుండంటే తానెట్లువంటి వ్యాప్తినా తనని మాత్రం వలిచేటంత రామాన్ను మాత్రమే ఉండాలి స్త్రీకి. తాను కోరిన స్త్రీకి అప్పుడు ఆరామాన్నని గుడ్డ చేస్తే అంచాడు. ఆమెని పరివ్రత అంచాడు “పాపం మనసు పట్టలేకపోయింది. ఇంకోత్తే ఐతేనా ఒక్క తన్ను తనిన్న తనభ్రతతో చేపేదే!” అనుకుంచాడు. తననిగాక యంకోకరిన యథపడ్డదా! కులట పాపాత్మరాలు! ఇట్లాంటివాళ్లు వుండబట్టే దేశముట్టా పాడవుతోంది. ఏళ్లని కోసి కుక్కలకేసినా పాపమా! అంచాడు. ఆరోమాన్న దోషమవుతుంది. ఆస్తీ చౌరాఘ్ను రాలవుతుంది.

ప్రతి సాయంత్రము ఆమె యింటిచుట్టు ప్రదక్షిణాలు మొదలు—ఎప్పుడన్నా కిటికీలోనుంచి ఏమన్నా కనబకుతుందేమోనని—ఎవడన్నా లోపలికి వెడతాడో, జైటికి వస్తాడో అని—బకగోజు మూడుకార్లు ఆగిఉన్నాయి ఆయంటిమందు. నీదపోయే ‘ఛాఫరిన్’ లేపాను.

“ఎవరికారు?”,

“ఎందుకు?”

“టెపికనే”

“ప్రొ”

అతని సలహా తీసుకొని అడ్డాతిరిగి మళ్ళీ వచ్చాను.

“ఎక్కుడికి వచ్చారు ఎం కారు ఆయన?”

“అరే వెడ్డావా, తన్నుణ్ణా?”

మళ్ళీ అతని సలహా నందుకేన్నాను. సర్కాన్ రస్తాలి నుంచి వ్యాపోతుండే అని భయం ప్పట్టుకుంది.

ప్రతి రాత్రి ముందుసీటు పదిరూపాయలు పైటే రిజర్వుచేసి తీసుకొని అ అరగంట తనివితీర చూచి లేచివస్తాను. సర్కాన్ మధ్యవచ్చి అరగంటలో లేచివచ్చే మానవుల్లా ఏంతగా చూస్తున్నాను. ఆమె తెలవంచితే నేనూ సంచాను! నావంక కనుపడుతుందేమోనని తేరిపారచూశాను. ఆమె పులివర్గార నుంచుండే, వౌణికి కళ్ళు మూసుకున్నాను. నుంచున్నాను. చప్పట్లు కొట్టాను. ‘బ్రేవో’ అని బిగ్గరగా అరిచాను. అంతవరకూ అ మోచారు వచ్చే దాకా బైటునుంచుని అమె లోపలికిరాగానే నా రిజర్వుడు సీటు లోకివచ్చి, ఆమె ఫీట్ టాగానే నేను బయటకు వెళ్ళి, ఆమె మోచారుప్రక్కన నుంచుంటాను.

ఒకరాత్రి ఒక్కుతే వచ్చింది. అ ఎప్రటి జాకెట్ పైన మెరినే కంఠాన్ని, చూకెట్ చిరుగుతుందేమో అనిపించే ఆమె ‘బస్టు’ ని చూచి తలడిలాను. ఫీట్ అయింది. నేను బయటికి వెళ్ళాను. ఇంక ఆమెతో మాట్లాడక, బతకలేనని నిరాశ నాను మొండి కైర్యాన్నిస్తోంది.

కిందికి చూస్తో, ఆలోచిస్తో వస్తోంది మోచారు దగ్గిరికి. అన

డక, అవ్యాపు, ఉగుండనిచేతులు ఆ చంపల తెలుపు.

“నేనూ వస్తాను యా రాత్రి”, అన్నాను ఇంగీషులో నాకంఠమే అది.

“ఎవరు ?” అంది.

“నీ ప్రాణైమైదర్”

‘ఓ! ఓ.. అన్నట్టు విదిల్చుకోని మొటాక్కె తలుపుమిాద చెయ్యిపెట్టింది.

అయిపో ఒంది నా సంగతి!

“ఇశ్వరువాడు. నేను చెప్పేదివిను. నిన్ను చూడక నేను బతక లేను. నస్సుట్టు వాదిలేనే నీమొటారు చక్రాలక్రిందసడి నలిగి పోతాను.”

నా కంఠంలో ఎంతదీనత్యం పలికిందో నేనే ఉశ్చర్యపోయి నాను. నాబాధ వినబడ్డది గావును ఆమాటలోనే. మళ్ళీచూచి చిరునవ్వు నవ్వింది. తలవంచింది. పక్కన కూచున్నాను. కారు కదిల్చింది. మాటరాదు. ఆలోచనలేదు. నాలుగుసిమిమాలు నా అదృష్టంతో దిగ్భూమచంది కదలలేక పోయాను. చెయ్యజాచి ఆమె చెయ్యని తాకాను. చెయ్యలాక్కొని అవతలగా కూచుంది. తొరతొరగా ఆలోచిస్తున్నాను. మరి ఎందుకు ఎక్కుమంది? వూరికే కూచుంటే యామనుకుంటుంది? వాళ్ళపద్ధతులేమిటో? ఏంమాటాడో? ఏం చెయ్యాలో? మొడలెట్టానో? ముద్ద మూర్ఖుడు అప్రయోజకుడని, యింటికి పోమ్మంటుందేమా వూరికే కూచుంటే? చప్పున జరిగి ఆమెచుట్టూ చెయ్యిపేశాను. ఒక్కతోపుతోసింది. రెండోమూల సీటుకింద దబ్బేలుమని పడ్డాను. మొటారాగుతోంది. “హారీ! ఏమిలేదు పోనీ” అంది. “నాతో గాడిదలాగా ప్రవర్తించకు” అంది. పెద్దవులులతో

కు స్తోలుపట్టిన జెబ్బులవి—నా నమము విరిగింది. మెల్లిగా లేచి శైనకూర్చున్నాను సిగులేక. యంకమళ్ళికదలలేదు. మోటా రాగింది. దిగి లోపలికి రమ్మింది నన్ను. మెల్లిగా చీకట్లో మెట్లుపిక్కాను. స్విచ్చినాక్కి గదిలో సోఘామిద కూర్చునుని లోపలికి నెఱింది. మళ్ళావచ్చి ఎదురుగా కూర్చుంది. బుట్టరు బుడ్డి గ్లనులు మందు పెట్టాడు. నన్నొకగ్లనులోది తాగమంది. ఎన్నదూ ఎరగను. కాని వోడంటే ఆకిటికేలోనుంచి కిందికి తో సే—నమిట్లాలది—వైనుబ్రాంది అని పేర్లు వినడమే— నోట్లో పెట్టాను. బాగుంది.

“‘ఏమంటావు ?’”

“‘నీవు కావాలి.’”

“‘డబ్బు ?’”

“‘ఇస్తాను.’”

“‘తీసుకొచ్చావా ?’”

“‘లేదు.’”

“‘రేపు తీసుకురా.’”

“‘సరే.’”

“‘గుడ్ నైట్.’”

“‘ఎక్కుడ కనబడతావు ?’”

“‘అక్కడే’—స్విచ్ నాక్కింది—ద్రుయవరు వచ్చాడు.

“‘హారీ, రూసిన్న ఉంటిదగ్గర దింపిరా.’”

లేచాను—హారీ దూరంకాగానే—

“‘ఎంతో తెలునా ?’” అంది మృదువుగా చిరునవ్వుతో—

“‘ఎంత?’”

“‘మూడుమందలు.’”

‘మూడువందలు ! హస్యమనుకున్నాను.

“ఏం ?”

“ఒక్కరాత్రికి మూడువందలు రూపాయలు !”

“హార్ట్”

“మేన్”

“నాకు నిద్రలొస్తోంది. గాయన్ని బైటీకి వెళ్ళమని తలు
పులు వేసేయ్యి”

నేను బైటీకి వెళ్ళాను. మోటారుకోసం చూశాను.
మోటారు లేదు. హార్ట్ లేదు. దేవుడాలని నడచి పోయ్యాను.
మూడువందలు ! యేం చెయ్యను ?

ఇంకఖుదికలిగి అప్రస్తాపన మానుకుంటే మంచిది. ఐదు
రూపాయ లనుకున్నాను. మూడురోజులు ఆవేపు పోలేదు. కాని
పగలు తోచదు. రాత్రులు నిద్రరాదు. ఏనొచదవలేను.
అనలు కనపడకుండా వెళ్ళిపోతుందేమానని భయం. ఒకవేళ
వేళాకోళానికి అన్న దేమా ? మళ్ళీ యింకోకసారి మోటారు
కేసి వేడితే—ఏను యవ్వనక్కరలేదని... నవ్విశే! కోరికే
అందిగాని ఎవడన్నా మూడునందలిట్టాడా ? కాక వైరి
మొహన్ని నన్నుచూసి ఒక్కసారి డబ్బులాగాలని ఎత్తువేశిందా?
నేనిస్తాననే ?

మళ్ళీ ‘సర్క్సెకి’ వెళ్ళాను. ఆరాత్రిస్నేహాతుడి చేతిలో
పావలాపెట్టి ఉముకి జీతం సెలకి నాలుగువండల య్యాబై యని
తెలుసుకున్నాను.

మరి ఒక రాత్రికి మూడువందలా ?

“నురి ఆరాత్రి రాలూ—అట్టాంటి వాళ్ళైంత యస్తారు ?”

“వాళ్ళు, యింతలనివిమటి ? నగలు బ్యాటులు... అన్ని.”

“డబ్బు ?”

“మూడువందలు రాత్రికి.”

మళ్ళీ సర్కార్ చూశాను. ఆమె నాకు దక్కుదనుకున్న తరవాత ఆమెమిాద కోపం ఎక్కువోతోంది. ఆపెద్దపులి శినెయ్యారామా; గొంతు చించెయ్యరామా ఎవరికీ కాకుండా.

హృదయంలో మండే అంత ద్వేషమూ, ప్రతి నిముషమూ ఛ్లాబడి నీరై ఆమెపాదాల్ని తెచుపుతోంది. పరీత్తమానుకు ఖంటికి పోదామనిపించింది. వెళ్ళి పరీత్త ఎనాక మాత్రం వెళ్ళి! — ఏమంది? తిండీ భార్య పిల్లలూ సంపాదనా. మళ్ళీ యట్టాంటి బాధ జీవితములో రుచిచూస్తానా? మాపూర్కాల్లు యట్టాంటిచర్యలు సాగించానా—చెప్పుతీసువు కోణతారు కలకత్తాగనక సరిపోయింది గాని—డబ్బుకే లేనేంగాని—గంధర్వకన్వి వంటిది నా మొహన్ని చూసి నాలుగు గజాల పూరానికి రానిస్తూధా? జన్మానికల్లా ఒక అదృషం కలిగింది. ఎంతడబ్బు పోసినా మళ్ళీ చూస్తానా? అనుభవిస్తానా?

పరీత్త శిస్తుకనీ, నెలరోజులూ ఖర్చుకనీ, మావార్యపంచిన డెండువందలూ, వీడిదగ్గిరా పాడిదగ్గిరా గోకి వందా, మూడు వందలు జేబులో పెట్టుకొని మోటారు పక్కన నుంచు న్నాను.

“సరేనా? ”

తలపూపాను.

మోటారులో ఆమె చిన్న నడుంమిాద నా చెయ్యశాను. తలని నా బుజాన ఆనించింది, నిన్నటి పిల్లలేనా? ధనదేవతా, నిన్న తప్ప ఇంకొకర్ని పూజించే మానవులంత మూర్ఖులుంటారా యా ప్రవంచంలో? ఒక్క మంత్రంతో అంత లావణ్యాన్ని

నా చేతికింద యమిడ్చువు! అంతగర్యాన్ని నా కాలికిండ పరిచావు! కలలోనైనా యెరగని ప్రేమని నాకు రుచిచూపావు అనుకున్నాను.

దీపాలు వరసగా ఒక్కొక్కటే ఒక నిమిషం ఆమె మొహన్ని వెలిగిస్తున్నాయి. ఆ చిరునవ్వు, కళ్ళు పైకి త్రి నా మొహంవంక చూపు—ఎన్ని తపస్సులు చేస్తే దొరుకుతుంది మళ్ళీ, ఆ అనుభవం? యానాడు నేను సంపాదించిన అర్థాన్ని యెకరాల మాగాడే నిజంగా—యస్సేళ్ళు ప్రీడరీచేసి సంపాదించండంతా మళ్ళీ థారపోస్టాననుకో—అట్టాంటి రాత్రికోసం. దగ్గిరగా యంకా దగ్గిరగా జరిగింది. మోటారాగి తే ఆ స్వాప్నం ఆఖరేమో! పొమ్మంటఃందేమో! యా మోటారు ప్రయాణానికి మాత్రమే నేమో... మూడు వందలూన్నా—ఇంటిదగ్గిర యెవడన్నా కాచు కొని వుంటాడేమో—ఈ టైప్‌వరేం తగాదా పెడతాడో— అన్నభయాలే. దిగి మళ్ళీ ఆ గదిలోకి వెళ్ళాము. మళ్ళీ వైను తాగించింది. తాను తాగినాకిచ్చింది. నేను తాగింది తాను తాగింది. ఆ బట్టలుతీసేసి సన్నని గొను వేసుకుంది. ఆ వొళ్ళంతా పిలున్నంది నన్ను. ఒక్క నిమిషం బలదగ్గిర ఆగి అమాంతం నా వొళ్ళు దూకికూచుంది. నా మెడచుట్టూ చెమట. ఆ పరిమళం— ఎక్కుడనించో కొంచెంగా గాలిమిదా నీళ్ళమిదా తేలుతో వచ్చి ఎక్కుడం... ఇదివరకు చూచామా... ఇది అనిసించి బాధ పెటుదూ అట్టా. ఆ జాట్లు ఒక సువాసన—ఆమె నోరు వైను పరిమళము, ఆమె వొళ్ళు—మెడ ఎంత అందవికారండైనా, ఆ నువాసనలు వొదలలేక కావిలించుకుంటాను... ఆమె వొంటి మిద చిరుచెమటలే లవండరా అనిపించింది.

“రా లోపలికి” అంది.

డబ్బుసంగతి ఏమిా లేదు.

నేనే తీసి “ఇంద” అన్నాను.

కళ్ళు సగం మూతలుగా నీర్లక్ష్యంగా చూస్తో తరవాత చూద్దాం” అంది.

ఎంత రాత్రి అయిందో శైలీదు. కొండల్లో అర్చచంద్రుడు కుంకేప్పుడు నీళ్ళమిాద ఎట్టాంటి వెన్నెల పడుతుందో అట్టాంటి కూంతివోస్తోంది, ఆ తగ్గించిన ఎలక్కిక్క దీపంలోంచి, అలిసిపోయి పొగరంతాపోయి నా చేతులమధ్య పడుకుని నాకేసి చూస్తోంది.

“ఇంకా న్నిద పోనియ్యవు ?” అంది నాచంపలు రాస్తో.

“ఎన్ని గంటలు ?” దిండుకిందచెయ్యి పెట్టింది. నాలుగు గంటలు ప్రొమోగాయి.

“మరియుసారి మోటారులో నెడతావా ?” అన్నాను నవ్వుతో.

ఒక్కటిపుతోసి నన్ను పడవేసి నాకొమ్ముమిాద తన కొమ్ముని అదిమింది.

అమె న్నిదపోతోంది. నాకు న్నిదరాలేదు. మూడువందల రూపాయలు ? కానీ మళ్ళీ జన్మానికి అట్టాంటి రాత్రి వోస్తుందా ?

ఒకటే రాత్రి ! ఎట్టా కళ్ళుమూసి వృథాచెయ్యను న్నిదపోతో, మెల్లిగా లేచి ముఖం నాముఖం దగ్గిరకి తెచ్చి “నువ్వెవరు” అని పడుకుంది.

ఆప్రశ్నకేమోగాని “నేను ఆంధ్రుణై” అని గర్వంగా జవాబు చెప్పాను. మరి తమకీ గ్రనంత వృద్ధిచేసినండుకు నాకే మిస్తారో యేమిటో ఆంధ్రులు ?

అలవాటు ప్రకారం ఆరింటికేమెటుకువ వొచ్చింది. లేదా

మంటే నాచుట్టూ చేతులువేసి పడుకోనివుంది. కదిలాను. ఆమె కట్టు తెరిచి చిరునవ్వునవ్వీ “రా” అని దగ్గరికి లాక్కుని నిర్మించాయి. నేనూ నిద్రపోయాను. లేచేటప్పటికి పదైనుండి. వేడినీళ్లు చన్నీళ్లు అన్ని సిద్ధంగా లున్నాయి స్థానానికి. ఆయంటి యజమానుడివలె నా మాటను శిరసావహించి అతి భక్తీతో మెలిగారు నాకర్లు.

రొట్టె, టీ, వెన్న, మాంసము అన్ని లున్నాయి బలమిాద. కష్టమిాద కొంచెం రొట్టె తిని టీ తాగాను. నేను మాంసం తినకపోవడం అతి చృతంగా చూసింది.

“మరి—రాత్రి—అదిషనికివొస్తుందా మికులంలో ?”

ఎం జవాబుచెప్పను ? “హిందువ్వల్లో అంతే,” అన్నాను. నాకులాన్ని తలచుకుని సిగ్గుపమతో లేచాను.

“వెళతావా ?”

“గుడ్డట్టె—” దగ్గరికి వొచ్చి ముద్దుపెట్టుకుంది.

“మక్కు” అంది.

“మల్లీనా ?”

“బాగుండలేదా ?”

నాకట్టు జవాబు చెప్పాయి.

“మరిరాత్రి రాకూడదూ ?”

అమ్మా ! ఆళ—నేనుమాట్లాడలేదు.

ఏమను కుంటోంది? నేను లక్షాధికారినా? నేటివ్ ప్రిన్సునా? కాని బికారినని ఎట్లా వొప్పుకోను? రాత్రంతా రాజూధి రాజువతె నటించి రానని తల వ్రాగించాను.

“ఎందుకు!” అని కండ్లు కీందికి వాల్పింది. వింతనటనకి నాకు కోపం వొచ్చింది.

“నేను ఎవరనుకున్నాను ? రాక్షసిల్లరా ?” సవ్యింది.

“రా, నాదగ్గిర మూడునందల రూపాయలు కాదు ఒక్క—”

“ఏమిం ఇచ్చావద్దు రా.”

“నిజమా, నిజమా ? వోస్తాను. మహారాజులాగ వస్తాను”

అని వెళ్ళిపోయినాను.

ఈ అదృష్టం నిజమా ? నిజమా ? కలా ? సర్కాన్ ఆశ్చర్యి
నించి వెళ్ళిందాకా ప్రతిర్థాతీ లెచ్చాను. స్వానం భోజనం అంతా
అక్కడే. పరిక్షా ? అడుగుతున్నావా ? పరీక్ష ఏమయింది ?
రామేశ్వరంలో పూజలు సరిగా జరుగుతున్నాయా ? భూమి
సూర్యుడుచుట్టూ తిరుగుతోందా ? మానేసిందా ? ఈ కుంటి
ప్రశ్నలు నాకెందుకు ?

చుక్క ఐ

(స్వీచ్ఛియన్ నావెల్ నించి)

○

అమరావతి యంకామూడుమైథుంది. వోడ్పున వరసగా
చేలూ, అక్క-డక్కడ చేట్ల గుబుర్లూ తప్ప యింకేమిలేవు.
చక్కని గాలి వుండడంవల్ల ఆ వుదయం పడవ నీళ్ళమిద తేలి
పోతోంది. యెండ తెరచాపమిద యట్లాలట్లా ఆడుతోంది.
గట్టుదగ్గిరగా పడవ నడుస్తోంది. ఒకదిచ్చ మలుపు తిరిగాము.

చిన్న తోట, పొలము, ఆమధ్య గుడిశా కనపడ్డాయి. ఒక ఘర్ఱంగు దూరములో ఏదో పల్లెవున్నటుంది, గాని కనపట్టం లేదు. మా పడవ దగ్గరికి రాగానే గుడిశలోంచి నొకాము వ్యక్తుకి పరుకెత్తుకొచ్చింది. శైటకొంగు విసురుతో మమ్మల్ని కేకేసింది. వెనక యద్దరు పిల్లలు వోచ్చి మాపడవని నిదానంగా కట్టివిషి చూస్తున్నారు. ఆమెకి చీరెతప్ప, రవికుండా లేదు. ఆ చీరెని చూస్తేనే ఆమె బీదతనం తెలుస్తోంది.

“అన్న ! కాన్న వ్యక్తుకి పటుండి.”

“యెందుకు ?” అని చుక్కాని పటుకొని, తన చుట్టపోగ శక్తితో పడవని నడుపుతున్నట్టు కూచున్న మా సరంగు కేకేశాడు.

“నా గేద గోతులోపడ్డది. అన్న అన్న, ఒక్కచెయ్యా నాయం పట్టి పైకితీసి పోదురూ, మిం కెంతన్నా పుణ్యముం టుంది.”

“వూళ్లోవాళ్లని రమ్మను ! మాపడవకి అదేపనా ?”

“గోతులోపడ్డ గేదల్ని లేవదిస్తోన్నంటే బాగానే చేరు కుంటాము బెజవాడ” అన్నాడు మా వర్తకుడు. అతనికి బహు తోందరగావుండి ప్రయాణం మొదటినుంచీకూడా.

“వూళ్లోవాళ్లు మా పొలానికిరారు. రెండురోజుల్నించి అరుస్తోంది, నాయనా అది చ్చస్తే యంక యా బిడ్డలిడరూ చావలసిందే.

“పాపం ! ఆడది, వొంటరిది ఆమాత్రం సహాయం చెయ్యి రాదుటోయ్” అన్నాడు సర్వభద్రం.

“మిం కేం చెబుతారు; ఆ గేదని యెవరెత్తుతారు ? మొదలు పెట్టామంటే ఏదులుతుందా ? గడ్డివాము వెయ్యమంటుంది,

యలు కప్పమంటుంది. కూలియయ్యకుండా పని చేయంచునే యెత్తు.”

“చూడు వాళ్ల కంఠనత్వం, సుబ్రమణ్యం!” అన్నాడు సర్వ భద్రం.

“నిర్దయకాదు, వాళ్లనేమాట నిజమే. ఈ ఆడ వాళ్ల దాంగలు. నేను చాలాచూళాను యట్టాంటి టక్కరివేషాలు.”

“ఎప్పుడూ నువ్వు అట్టానే అంటావు. చూడు యెట్టా అరు ప్రోందో! అమెకళ్లలో దీనత్వం చూసే జాలి వెయ్యాడూ! చూడు, ఆ అరుపు ఎంత నిస్సహాయంగావుందో! పోనీ, ఆ పిల్లలో, వాళ్ల అమాయకులు కారూ?”

“కళ్లలో దీనత్వం! ఆడదానికి చూపులకి హృదయంలో దీన త్వం వుండనక్కరేను. అసహాయమంటావా, ఆ అసహాయత్వం నల్లనే అనసరంలేని సహాయమంతా పొందుతారు. పైగా యా మొగాళ్లు మమ్మల్ని అధోగతిలో వుంచారని మిటింగులు. నాకు చెప్పకు యా ఆడవాళ్లసంగతి.”

“ఈ పొలాల్లోవాళ్లు కాదుకదా ఆ మిటింగులు చేసేది?”

“వాళ్లవెనక వీళ్ల్నా మొదలు పెడతారు.”

“అన్నా నీ కడుపున పుడతా, నా గేదెని బతికించు. నా పిల్ల లన్యాయంగా మాడి చచ్చిపోతారు. వెళ్లిపోకు నాయనా. నీకు కూలికి థాన్యామిచ్చుకుపటా పోనీ.”

సరంగు చెన్నల్లో సీసం పోసుకున్నట్టున్నాడు. ఆమె ఆర్ నాదం, సుబ్రమణ్యనికి సంగీతం లాగుంది. వర్తకుడు పడవని, తన తొందరతో నట్టేటోకి నెట్లాలని చూస్తున్నాడు.

“థూ! యేట్లో దూకి యాదుకునన్నా పోతాను.” అన్నాడు సర్వ భద్రం.

బస్తామింద జూర్లబడి శ్రీంను ద్వేషించే సుబ్రమణ్యం యేమను
కున్నాడో యేమో; చప్పున కూచుని గట్టువంక చూళాడు.
“ఇదిగో సరంగూ! నేనిక్కాడ దిగతలుచు కున్నాను. ఒప్పుకిప్పు”
అన్నాడు తటాలున.

“ఇక్కడా, బెజవాడ వెషతా నన్నా రే!”

“వెళ్లను.”

సుబ్రమణ్యన్ని చూసే వాళ్ళకి భయం. వాడి పెన్నగొంతూ,
పాడి దబ్బు నిర్లక్ష్యమూ.

“వంపిచ్చి అయ్యా! సరేపండి కాని నేనుమాత్రం గేదెను
మోసేది వుత్తది.” అని పడవని వొట్టుకిప్పాడు.

“మేము పోతాం” అన్నాడు యింకోడు

“వమయ్యా ఎవరూ రారా సహయం ?” అన్నాడు సుబ్ర
మణ్యం. ఇంకోడు దిగాడు మాత్రి.

“ఇదిగో నలుగురం దిగాము. పడవవాళ్ళూ, మిఱు మాత్రి
వసే ఏదు నిముషాలో ఆగేదెని బైటపడేని వస్తాం. కాకపోతే
మమ్మల్ని వదులుకుపొండి.” దాంతో పడవవాళ్ళ కాపీనం
జయించింది. అందరూ నడిచారు. గొయ్యి చాలా పెద్దది. అడు
గున ఎముందో కనపడదు. చుట్టూ చెట్టు పెరిగాయి. మోకులు
తీసుకొచ్చాము. కాని గేదెకి కట్టడమెట్లా? “యిది సాధ్యమయ్య
పనికాదయ్యా, పోదాం రండి.”

అసాధ్యంగానే వుంది. కాని యేదో మొగాడివల్లలే వచ్చి
వెనక్కి పోవడం, యద్దరు పిల్లల్ని, ఆ కన్నిళ్ళతో చూసే ఆడ
దాన్ని వొదిలి. సర్వభద్రం చూక్కాతీస్తున్నాడు.

“ఎమిటది ?”

“నేను దిగుతాను.”

“వొద్దు, నాయనా. పోనీలెండి గేదెపోతే—“అంది”
చుక్కమన్న.

సర్వభద్రం మాట్లాడ లేదు. మోక్షుల్లో అతన్ని దించారు.
గేదెకి కట్టుకు. గేదెని లాగారు. అతను వైకి వచ్చే టప్పటికి
వాళంతా బురద.

“పదండి.”

“మిం వోళ్ళు, రండి బాచిన్నర స్నానంచేసుకు గాని.”
అతని ప్రాణంకోసమా, సేం ప్రాణంకోసమా, అక్కణ్ణుల్లో
ప్పుడే వీషమున్న అభయమూ, విచారమూ! అందరూ
నడుస్తున్నారు పడవవేపు.

“నదిలో స్నానంచేస్తాను.”

“వొద్దు, బురదనీళ్లు, ఇక్కడేచెయ్యండి. శిండియస్తాను.”

ఆచార్య విని నిరాకరించ లేక నోచునాసు సర్వభద్రం.

“వాళ్ళనికూడా పిలవండి” అంది—కేకేళాను.

“ఆ, నేను చెప్పులా, యంకేమట? ఇల్లు కురుస్తాందా,”
అంటూ నచ్చుకు సరంగు.

“రండి, లోపలికి రండి.” అంటోంది. సర్వభద్రం స్నానం
చేస్తున్నాడు. తుఫుచుకోడానికి ఒట్టుయిచ్చింది, దొడ్డుకివేళ్లి ఆమె
కళ్ళలో ఎంతసిగ్గు, ఎంత కృతజ్ఞత! ఈ ప్లతెటూరివాళ్ళ
మొహణల్లో ఎంత మాధుర్యం వుంటుందో!

అతను లోపలికి వచ్చేటప్పటికి, అందరూ కూచుని పాలు
తాగుతున్నారు.

అతనికీ యిచ్చింది. కాని అవి సగము మిగడౌ, సగంపాలూ

“ఎంత మిగడౌ!” అన్నాడు.

“అహా యా పాల్ఱో ఒక్క తెరకాలేదు. మిగడ పాణ

పైన తేలడం చూశాంగాని, అపుగున మునగడం చూశే
దక్కుడా—”

“గోతీలో దిగినందుకు అంతమాత్రమైనా లాభం లేక
షాతే—”

“మిం మొగ్గచేమయినారమ్మా ?”

“ఆయన తూర్పు పోయినారు.”

“పందుకు ? శుంకో గేదెని కొన్నిరావడానికా ?”

“జరక్కి.”

“పాలమూ, గొడ్డూ, బాగానే కనబడుతున్నాయే !”

ఆమె మాట్లాడలేదు. ఎందుకో అతని హృవయములోంచి,
శునురాగమూ, దయా—యెందుకో ఒకటేబాధ. ఆమెకి యిర్చై
మేళ్ళకంచే యెక్కువ వుండవు. ఆమె వాళ్ళమందు తలవంచిన
విధంలో ఏదో స్వర్మతవుంది. కళ్ళలో దయా, ప్రేమ వుంది.
జాలిగా చూస్తుంది. ఆభర్త యేమైనాడు ? యెందుకురాసు ?

“పూళ్ళు యెవరూ, నీకెందుకు తోడురారు ?”

“నేను వాళ్లకేం తోడుపడగలను ? పూరికే చేస్తారా ?

“ఏమో విచిత్రంగా వుంది ! ఆడది కష్టంలోవుంటే ఒకదూ
రాడా ? చిత్రమైన పూరే.”

దానికి ఆమె మాట్లాడలేదు.

ఈమె వొక్కత్తో యాపాలంమధ్య యెట్లావుంటోంది ?
పూరివాళ్ల సహాయంలేక, యరుగుపొరుగువాళ్లలేక ! కారణ
మేమిటో ! మూల వొక మగ్గమూ, రాటమూ, పున్నాయ—
రంగునూళ్లు దళ్లాలకి వేళ్లాడుతున్నాయి. ఆమె జీవనం చూస్తే
తన గర్వమూ, అధికభావము అన్ని మాయమైనట్టున్నాయి
పర్వభద్రానికి. “ఏమి చేయగలను ఆమె ణోసం ? ఇస్తాంటి

పొలం, తోటవుండి—అటువంటిభార్య లుంకే ! ఇంక ఏం కావాలి...” అనుకున్నాడు.

అందరూ లేచి వెడుతున్నారు. సర్వభద్రం చూడనేలేదు. ఇంకా పాలు తాగుతున్నాడు. వేడి చల్లార లేదో యేమో !

“అయ్యలారా ! దళ్లాలు ! మికంతో పుణ్యముంటుంది.” అని వాళ్లని పంపించి లోపలికివచ్చి సర్వభద్రం యెదురుగా కూచుంది.

సర్వభద్రం లేచి వెడుతున్నాడు.

“మి దేశూరండి ?”

“మాశూరా ! ఒకచోట నిలకడలేదు.”

మి పేరేమిటండి ?”

“నా పేరా, శేషయ్య. నిపేరూ ?”

“చుక్కమృ ”

“చుక్కమృ, చల్లగాలుండు. పోయివస్తాను.”

సర్వభద్రం కాళ్లు కదలలేదు. ఆమె లోపలికి పోక ఏదో యంకా అడిగేటు నుంచుంది. అతనూ కదలలేదు. ఇద్దరూ కిందికి చూస్తానుంచున్నారు. చేతులన్నా కదలలేదు. అట్లానే నుంచు న్నారు. వాళ్ల హృదయభావాలు యెవరికి తెలుసు ? వాళ్లకే తెలీదు. యవ్వనంతప్ప ఆ యద్దరికీ యేం సంబంధం !

“వెడతాను.”—మాటాడడు... కదిలాడు. అందర్ను కలుసు కున్నాడు.

“ఎమిచ్చింది నీకు యాకాసేపట్లో రహస్యంగా ?” అన్నాడు సుబ్రమణ్యం రహస్యంగా.

“అసలు రారనుకున్నాము.”

“మళ్ళీ గోత్తిలో దింపిందా ?”

“ఏంచేశారు, చెప్పుమా ?..” అన్నాడు సుబ్రమణ్యం మళ్ళీ.

“ఏం లేదు. నోరుముఖ్య..” అన్నాడు కోపంతో సర్వభద్రం.

“ఇంతేనా ? నేనై తేనా—”

పడవ కదిలింది.

“అమెగుడు ఏమైనాడంటావు ?” అన్నాడు ఒడ్డుననుంచున్న చుక్కమృకేసి చూస్తో సుబ్రమణ్యం.

“ఎవర్తెతోనో పోయినాడో ! చచ్చాడో !” అన్నాడు సరంగు.

“ఒక్కత్తు అట్టా కట్టాలుపడుతూ యెందుకు వుండంటావు ?” అన్నాడు ఎంకోడు.

“కర్ను. ఎందుకంటే ఏం చెప్పును ? అందైన పిల్ల. కాని నే చూసిన వాళ్ళలో ఇదోటి లెళ్ళా—!” అన్నాడు సుబ్రమణ్యం.

“నీ రేపల్లే రత్తమృకంటే బావుండలేదా ?” అన్నాడు సర్వభద్రం.

“అదా ! అది కుంభకర్ణుడి కూతురు. ఎక్కడ వుందో మళ్ళీ నాకు దొరికితేనా, అప్పుడు దానివని తెలిసేది. పోదూ. అది నాకెందుకు, నాదిలి పోయిందేచాలు.”

ఎవరికోసం, ఎందుకోసం, అట్టా, ఆవొడ్డునే నుంచుంది చుక్కమృ, ఆ చింతచెట్టు నీడని మధ్యాన్నందాకా—ప్రవహించే ఆనీళ్ళకేసి చూస్తో.

—

రెండుసెలలు దాటింది. మళ్ళీ అమరావతి దాటి పడవ సాగే నరికి మధ్యాన్నం మూడుగంటల్లుంది. నీళ్ళవిరిగి కొంచెం సీలమవుతున్నాయి. సాయంత్రము గాలి మళ్ళీంది. పడవ ప్రయాణం హాయిగా అనుభవిస్తున్నారు వున్న నలుగురూ.

సర్వభద్రం గట్టునే నిదానించి చింతచెట్టుకేసి చూస్తున్నాడు. పడవ వొడుకు పట్టారు. తన చిన్నమూళ్లా తానూ దిగి పడవని వెళ్లిపోమృన్నాడు.

“ఇదేనా మిావూరు ?”

తలవూయించి గుడిశకేసి మళ్ళాడు. పడవని లోపలికి నెట్లు శారు. సర్వభద్రం చెట్టుపక్కన నుంచని వెళ్లిపడవకేసి చూస్తున్నాడు. పడవమిాదివాళ్లు అతనికేసి చూస్తున్నారు. మళ్లీపడవని పిలిస్తే ! తన వెళ్లితనానికి తనే ఆశ్చర్యపడ్డాడు. ఎందుకు దిగి న్ఱ్ఱు ? అసలు వాళ్లు లున్నారో ? వెళ్లిపోయినారో ! ఆ మొగుము తిరిగి వచ్చిపుంచే ! తనవంక కొత్తగా చూస్తే ఆమె ! పడవను మళ్లీ కేకవేస్తే ! య్యైమైతేనేం, రేపు పడవలో పోవచ్చు. గుడిశవేపు మళ్లీ శిరిగాడు. మెరిసే ఆబంగారు కాంతిలో ఆనందంగా కూచున్నట్టుపున్నాయి ఆ గుడిశా, ఆచిన్ని నాకా, ఆ శానిమృచెట్టూ. యెవరో వస్తున్నారని చూసి తల్లి పిల్లలూ గుమ్మంలో నుంచని చూస్తున్నారు. అతను సమాపించగానే “ఇదేమిటి—” అని అగింది. అతను నంచి దించి—

“ఈవేపు వెడుతున్నాను. చూసివెడదామని దిగాను.”

“నిజంగా మిారే ! ఆవాళ ఎంత సహాయం చేశారు నాకు!”
అని నంణోషంతో సిగ్గుపడ్డది.

“పడవలో వొచ్చారా ? వెళ్లిపోయిందా ?”

“అపును వెళ్లింతరవాత నాక్కు జ్ఞాపక మొచ్చింది. ఆ గుంటలో ఆగేదె పడితే చుక్కమ్మకిమెవరు సాయంచేస్తారు? ఆ బాణి చుట్టు ఒకదడిగా కడితే బాస్తుండేదే అనుకుని యట్టు వెడుతో దిగాను.”

“అంత ఆలోచించారా ! యా బీదవాళ్లనిగురించి ! నిజంగానా ?”

“పిల్లలకి యివి తీసుకొచ్చాను.” అని తను బెజవాడలో కొన్న బండీ, కొరడా, టోషీ అవీ సంచిలోంచి తీసియిచ్చాడు. ఆ యిష్టిణే సంచిలోంచి యంకా యేమో తీస్తాడు అని వాళ్ల తొంగితొంగి ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు.

“లోపలికిరండి. మాది బీదవాత్యలు.”

మగ్గం మిాదసగం నేస్తున్న బ్యట్టవుంది.

“యదే మా జీవనాధారం”

“చాలామంచిపని.”

“తణరంగు బాగుందా ? అంతకన్నా సన్నని నేత నేయగలను. నేను”

“ఎట్లా నేర్చుకున్నావు ?”

“నేర్చుకొడమా! మానాన్న నేనేవాడు. నాకు చిన్నపుణ్ణించి చేతనవును”

పిల్లలు అతను యిచ్చిన వ్యాస్తువులతో ఆపుకుంటున్నారు. అతని చెల్లెళ్ళకి, తమ్ములకీ ఇవ్వాలని కొన్న ఆటవ్యాస్తువులూ, ష్టామ్పులూ అవి.

“ఎంత దయవుందంటే మిాకు మామిావ ! —— మిాకు ఆక లేస్తాందా ?”

“లేదు”

“వేస్తున్నా యంటో దేమొ లేదులెండి. అడగాలి కనక అడిగాను. అంతే ! కొంచెం పెరుగువుంది తాగడానికి.”

“అక్క లేదు.”

“ఏతే రండి. మా పొలం చూచురుగాని, పిల్లలు ఆపుకొంటూ వుంటారు.”

అతనిను తీసికెళ్ళి పశువులవాకా, తన రెండు గేదెలూ

పెట్టుకున్నాడు ఆమెని. అట్లాజరిగింది అది. అతనామే నేమి గౌరైలూ, కోళ్లూ, చూపించింది. ఒకచోట ఆముదాలు, ఒకచోట చిన్న వడిమడి, పసుపు, వేరుశనగ, అన్ని పంటలూ కొంచెం కొంచెంగా మళ్ళువున్నాయి. గట్టపక్కన సీమచింత మొక్కల ద్విర ఇద్దరూ ఆగారు.

బక్కొక్క. మడిమిాడ యెంతపంట వొస్తుందో; అవి యెంతకి అష్టువొచ్చే; తన నెట్లా ఆడదని మోసంచెయ్య మాస్తారో; తనే వాళ్లని ఎట్లా చివరికి మోసం చేస్తుందో నిదానంగా చ్చెంది—ఎట్లానన్నా అతనికి మనసులో తాను కొంతా స్తి కలదాననని తెలియచెయ్యాలని ఆ ప్రయత్నం. ఆ బాటనారి తననుగురించి యేమనుకుంటు ఆమెకేమో!

“నాయంత్రమాణోంది. ఆడడి కట్టేనే నేనువచ్చిన పని అఫుతుంది.”

“అలిసి వొచ్చారు, యావా శేంచేస్తారు? రాత్రికి వుండండి. రేపుపొద్దునేనే కట్టవొచ్చు.” అని వొకగుక్కలో అనేసింది. ఎందుకు? తనబిడియాన్ని దాచాలనా?

“సరేలే, అట్లానే బావుంటుండేమో! మథ్యాన్నానికల్లా కట్టేస్తాను. మరిచాత్రికి చోటుంటుందా టాకు? బైటు చలి యాకాలంలో.”

“ఎందుకు. ఆకొటుంలో మంచంవేస్తాను. జములుదుప్పట్లు న్నాయి. మంచంమిాడ పక్కనేస్తాను. చలిలేకుండా యేమన్నా పైనకప్పుకోండి. నాచేత్తో నేశినవి.”

ఇంటిగోడకి ఒకపటము వుంది.

“ఆయనేనా, యేమిటి, మిాఅయన ?”

“ఆ, యాచుట్టుపక్కలకల్లా ద్వారాపురుషుడు. అందరూ అదే

సర్వభద్రానికి అద్భుతమిట్లో ఆపటంలో కనబడలేదు.

“పుస్తకాలు యొంతబాగా చదువుతాడు ! అమరానతి గుడిముందు ఒక్కసారి పురాణంకూడా చెప్పాడు. ఉదిగాక హరికథలు చెప్పగలడు. హర్షోనియం పెట్టేలేదూ, దాంటోకీర్తనలు వాయస్తాడు.”

“మొన్న నాటో రాలూ సుబ్రహ్మణ్యం—అతను బాగా వాయంచగలడు. అతను పూనావ్యాఖ్యానాన్ని నేర్చుకోచ్చాడు.”

“ఆయన కోలాటం వెయ్యగలరు. క్రతిష్ఠారంటే పాతికమందిని నిలబెడతారు.”

“ఆవా, నిజమే. ?”

“అవును. పాతికమందేమిటి ? నల్కు మందికూడా పారి పోవలసిందే.”

“అమౌత్తి, చాలూ కష్టమే”

“ఆయనపాటకూడా బలేపాడేవాడు. అందరూ ఒకటే పిలు చుకుపొయ్యేవాళ్లు—కాని యొంలాభం ? వాళ్లతోకలిసి తాగు డలవాటయంది. ప్రతివాళ్లకి ఆయనంటే యిషమయ్యెను.”

“మరిరాడేం ?”

“ఏమో యొంత దూరాన పున్నాడో ! ఏంచేస్తున్నాడో !”

“మరి పుత్రరం రాయడేం ?”

“ఆయనరకమే అంత. అందరిమో స్తరమనిపి ఏటేనా ? వెల్లేప్పు డన్నారు—‘ఏదన్నా ప్రాయవలసినంత విశేషం తట స్తిస్తి—నాకేగొప్ప అదృష్టంపడితే ప్రాస్తాను. లేకపోతే లేదు—నువ్వేమి బంగ పెట్టుకోకు’ అని.”

“ఏమిటి ? అతను దేశాంతరాలు తిరుగుతోన్నంటే, నువ్వు పిల్లలూ యెట్లూ బతుకుతారనుకున్నాడు ?”

“ప్రమాదోచించాగో తెలీదుకాని, నాకు నేత చాతనవునా, యాపంటలున్నాయా—ఎట్లాగో వోలాగు గడుస్తుందని తెలుసు ఆయనకి ! అదిగాక ఆయన వున్న ప్పుడూ, అట్టేపని చేసేవాడా? సంపాదించేవాడా ? ఆటలు, పాటలు, హరికథలతోనే సరి చాయ్యిది. అందరూ ఆయన్ని పిలుచుకు బాయ్యివాళ్ళి !”

శ్రీరమాచని యాయుద్దరు చిన్న వాళ్ళ సంధామిస్తారు. వాళ్ళ మాటలు యెవరువిన్నా బాధ లేదు—యేమీ దుర్గార్జునం లేదు వాళ్ళమనస్సుల్లో.

రాత్రి కొట్టంలో చక్కమృ అతనికి పక్కవేస్తోంది. కొత్త జములు దుష్టులు అతను బుజాన పెట్టుకొని వెళ్ళాడు. సుభ్రంగా శూడ్చింది. నీళ్లు చల్లింది. మంచమూ దుష్టులూ దులిపింది. తలకిందయెత్తు, మంచినీళ్లు—అన్న తల్లివలె దయతో యేర్పాటు చేసింది. యేర్పాటుచేస్తో మధ్యమధ్య యెద్దరూ కులాసాగా నవ్వితారు, యే ఆద్దర్లా, వ్యసనమూ, విశారమూ లేకుండా. కాని అప్పుడప్పుడు ఆమె మానంగా తలవాల్చి, అతను మాట్లాడుతో వుంటే, అతని ముఖంవంక చూడకుండా వింటుండేది.

పక్కవేసి ఆమె వెదుశూవుంటే అతను వెనకనే వెళ్లాడు. ఆమెని వెళ్ళనియ్యడం అతని స్వాధీనంలో లేనటుంది. ఆమె మిాద ప్రేమ అంత అధికమయింది. పొడిపొడి మాటలతో తడ బడే వాక్యాలతో, సిగ్గుతో, తన హృదయంలో రహస్యం ఆమెకి తెలిసేటట్టు చేశాడు. ఆమె చేతిని మెల్లగా పట్టుకున్న ప్పుడు ఆమె అతన్ని అప్పార్థం చేసుకోలేదు. తల శూయించి మృదువుగా నవ్వింది. చిన్న వాడు—ఇంకా కుర్రాడు—అంద మైనవాడు—బాల్యం నుంచి కాయకష్టంచేసి బతికిన మోట వాడు—అతని లాలన ఆమె అంగీకరించింది. అతనితో బైటికి

వెళ్లి, తిరుగుతో కిటికీలోంచి యంశిలోపలికి చూసింది. పిల్లలు సుఖంగా నిద్రపోతున్నారుకద. నిద్రలో దుష్టాలని తన్నే పుకో లేదుకద.

“రండి లోపలకూచని మాట్లాడుకుండాము. నిద్రవోచ్చిం దాకా.”

కాని వాళ్లాడు మాట్లాడుతోవుంటే పిల్లలుపూరికే కదులు తున్నారు. అకొత్త కంతశబ్దాలు రాత్రులు వినడం వాళ్లకు అలవాటులేదు. ఆడశిల్ల లేచింది. “యేమిటిఅమ్మా ?” అంది.

ఏలేదు నిద్రపో.”

అక్కడకూచని మాట్లాడుతోవుంటే పిల్లలపు నిద్రపట్టదు. తలుపుతీసుకొని కొట్టంలోకి వెళ్లారు. కాని యేమిా జరుగలేదు. తను బెజవాడ వెళ్లివచ్చిన యానెలదినాలూ ప్రతినిముహమూ ఆమెనే తలుచుకుంటున్నానని అతను ఆమె కళ్లలోకి చూస్తూ చెప్పుతో వున్నంతసేపూ ఒకరిచేతులు ఒకరు — వేళ్లవేళ్లలో కలిపి కూర్చున్నారు. పిల్లతనపుచేష్టలు ! వైరిమనుషులు ! కాని ఆనిమిషాలు యిదరికి యెంత మధురంగా వున్నాయి ! అప్పుడప్పుడు అతను యెండిపొయ్యే తన పెదవుల్ని, నాలికనూ తడిచేసుకుంటున్నాడు. తనకళ్లనెత్తి ఆమెనుచూడం అతని కసాధ్య మైనటయింది. అతనిగుండె గాఢంగా కొట్టుకుంటోంది. తనకి తానే ధైర్యం తెచ్చుకోడానికి బాంగురు కంతంతో “హుం” అంటోవుంటాడు. కాని అతనంత తోందరపడడం అనవసరమేమో ! యెదురుగా కూచని చిరునవ్వుతో వింటోంది అతని మాటలు. ఆమెకికూడా అతనిమిాద మమతలాగేవుంది. అట్టానే కనపడ్డది — ఎందుకంటే వెళ్లిపొయ్యేటప్పుడు అతన్ని ముద్దు పెట్టుకోనిచ్చింది. మరిచూళారా ఆ సంగతి ! అతను ముద్దు

పెట్టుపున్నాడు ఆమెని. అట్టాబరిగింది అది. అతనామే నేమింటి అడగలేదు. వాళ్ళపెదవులు కలుసుకున్నాయి. ఆమె వెళ్లగానే, జములు దుష్టాట్లకండ బాగాకప్పుకుని, ముఖుచునుని, ముసుగు పెట్టుకుని పశుకున్నాడు. తనహృదయంలోని మధురమైన రహస్యాన్ని లోకంనించి దాచుకోవాలని గానుల్ని అతనివ్యద్దేశ్యం!

మర్మామరాత్రినించి కొట్టంలోనే కూచుని మాట్లాడుకునే వారు. ఇంటోపీలు లేవరా, మరి! మాట్లాడుకోడానికి సంగతులు అంతంచేసుండా వుండేవి. విసుకు విరామములేదు ఆ కబ్బరకి యేవోవోకటి కొత్తగా తోస్తునే వుండేది. మళ్ళీతాను ఆమెదగ్గిరికి రావడానికి యెన్నికట్టాలు పడ్డాడో అతనుచెప్పాడు. తమపదవలోంచి గుడిశదాశున దిగుతానన్నప్పుడు పడవలో ఒకతను—‘అన్నను, సీనయ్య తోటదగ్గిరా’ అన్నాట! ‘సీనయ్య!’ నే నెరుగుదును అతని అని ఇంకోడు అన్నాడని చెప్పాడు.

“అన్నను ఆయన పేరదే! చూశారా! ప్రతివాడికి తేలును ఆయన! ఈచుట్టుప్రక్కలంతా ఆయనంటే ప్రాణమిస్తారు.”

“సీనయ్య మింతాయన! కైదులో వున్నాడన్నారు!”

“అయితే ఆయనకాదు — ఆపేరాయన యింకెవరో!”

“రాజమండ్రి జైలులోట.”

“కాదుకాదు — ఆయనకాదు — ఎవరినంగతో.

“మొదట నేను యా గుడిశైని యెట్లా గుర్తుపట్టగలనా అని సందేహపడ్డాను. తీరా దాటిపోతే! చివరికి నువ్వు చూస్తో నుంచున్నావే — ఆ చింతచెట్టు జూపకమొచ్చింది. అదిగాక యింత చక్కనితోట యా చుట్టుప్రక్కలలేదు.”

“మింతా అట్లానే అంటున్నారా? నే నెప్పుడూ అనుకుంటాను యింత అందమైనపోలం యా పక్కనే లేవని.”

“ఎప్పటికీ నాకిక్కడనే వుండాలనిచిస్తోంది.”

“నాకూ అట్టానేవుంది కాని—”

సాయంత్రమైనప్పుడు యా ప్రకారం మాట్లాడుకుంటో వుంచారు. ఉదయం యొవరిపనిమిాద వారుంటారు. ఆమె నేతా, అతను పొలంపనీ. వార్మైంది అతను ఏంచ్చి. బావికి దడికట్టడం పూర్తిఅయింది. కాని పాపం ఆడది యేషనీ సరిగాచేసుకోలేక ఏంటిపెట్టింది. బలంగల మొగొడు చెయ్యివలనిన పనులు అక్కడ చాలా కనపడ్డాయి. దళ్లుకట్టడు, గట్టువేళాడు, తవ్వటం పెట్టడు. పొలం నిండా రాళ్లున్నాయి. అతని ఏక్కడికీ సాధ్యమయ్యివని కాదంది చుక్కమృ “ఒక గడ్డపలుగు తెద్దూ, చూస్తాను,” అన్నాడతను.

ఇట్లా ఎన్నో విషయాలున్నాయి వాళ్లకి మాట్లాడుకోదానికి. గడ్డపారలేదు—ఎక్కుణ్ణించో యెరువు తెచ్చుకోవాలి యొవరి దగ్గరపుంది? వాళ్లిస్తారా? పోనీ కొసడానికి యెక్కడ దొరుకు తుంది? ఎంతఖ్యరీదుండ్డాంది? గుంటూరులో గాని దొరకదు. చుక్కమృ గుంటూరు నెలకోణసారే వెంపుతుందిలు—అంతే. ఈ అనురావతితోను, అక్కడా గడ్డపాగలన్నాను. రాళ్లు మాత్రం వున్నాయి. ఇట్లా ఏకటే మాట్లాడుతారు.

లావాటి క్రరతీసుకుని దాన్ని చెక్కి కొయ్యు గడ్డపలుగు తయారు చేసుకున్నాడు. ఒక్కొక్కు-రాయే తవ్వి దూరంగా పారేసి, ఆ గుంట్లని మన్నుతో పూడ్చాడు. ఒక్కొక్కు-రాయు నెత్తుడానికి అతని బలంచాలదు. గునపం చివర యద్దరు పిల్లలూ వేళాడతారు. చుక్కమృకూడా కిందికితోన్నంది. ఇట్లా పొలం బాగుచెయ్యడం ఆ లేయెండలో, ఆ చలని గాలిలో, కష్టపడడం యెంతో ఆనందంగావుంది ఆ నలుగురికీ కూడా! ఓ కుటుంబం.

వాళ్ల సాంతపోలం బాగుచేసు కున్నట్టుగానేవుంది. సాయంత్రం కడవలలో నీళ్లు ముంచి, వూగే మొక్కలకి మళ్లుల్లో ఎండల్లో యెర్రనైన నీళ్లుని పోస్తో నవ్వుతారు. మధ్యాన్నం భోజనమైన తరువాతైనా పశుకోను. వెళ్లి పనిచేస్తానంటాడు. భోజనం యేమందా — అన్నం, దోసకాయపస్స, పెరుగు, బలమైన భోజనం. ఇంకా యేచీ దారకవే, అని దిగులు పదుతుంది చుక్కమ్మ. ఆ గాలిని కీల్చుక్కమే అద్దమ్మ. ఆనీళ్లని తాగడమే గొప్ప. తన భోజన విషయమై ఆమె అంత శ్రద్ధనూపి ఆదుర్లా పశడం, తననికూడా మంసంబంలో ఒకడిగా అన్ని పనులలోను కలుపుకోడం, భార్యాభర్తలైనట్టుగానే ప్రపంచం, అతనికి చాలా సంతోషంగావుంది. దారం చిక్కతియ్య మంటుంది. సామాను గదిలో కదుళ్లకోసం పోయి, తాను తన తల్లికియ్యాలని తెచ్చిన సట్టంచు చీడెని సంచీలోంచిఉసి నూలు దణ్ణెంమిాద వేసి మాట్లాడకుండా ఏచ్చి కూచున్నాడు.

“నేను గుంటూరు వెషుతున్నాను.”

“ఏమిటి ! వెళ్లిపోతున్నారా ?” అని శాయిన ఆపింది.

“టాదు కాను. ఓసారి వెళ్లిరావాలి, కొంచెం పనివుంది. పనిలోపని గడ్డపారకూడా తెస్తాను. ఈ కొయ్యతో యంక పెద్ద రాళ్లు కడలవు” ఆమె శాంతంగా వూపిరిపీల్చింది.

“అనలు వెళ్లిపోతున్నారస భయపడ్డాను.”

అతనునవ్వు—“నున్న తరిమేసిందాకా యక్కడే వేళ్లాడు తాను.”

దిగులుగా తలవూయించి మాట్లాడకుండా కూచుంది.

చప్పునలేచి “నేను తోవచూపిస్తాను రండి. రాత్రికి అక్కడే వుండండి; రేపు ప్రోద్ధన రండి.” అంది. గుట్ట యెక్కారు.

సూర్యుడు మండుతున్నా చలికాలం కొపడంచేత బాధకరంగా లేదు.

“అదేదోవ నరాసం వెళ్లండి.”

ఆమెకాళ్లు కేమిా లేవు ! ఆ చీరతప్ప ఒంటిమిాద ఏమిా లేదు. కాని ఆమెత్తు యెక్కడంలో ఆమె బుజాలమిాద చిన్న చెమటబొట్టు—ఆమె ఆయాసంవ్యా ముక్కులు తెఱిచి, కళ్లు వాల్చి—యెంత అండంగా వ్యంది ! ఏమంచి చీరలూ జాక్కును వేసుకోకపోతేనేం. అవ్యా లేవనే దిగులులేదే ఆమెకి !

“అమరావతిలో ఆ పోష్టాఫీసు పరితుల్ని అడగిండి. నా కేమన్నా లుత్తరం ముందేమో.”

మర్చుడు మథ్యాస్నమయింది. అతను యంకా రాలేదు. అతనె బుట్టలుపుతికి ఆరేసింద. మంచి చక్కగా పెట్టింది. ఏస్తో పుండాలి యాపాటికి. ఆగదిలో దణ్ణంమిాద విలువగల చీరె వేసి వెళ్లాడు. తనకోసమే ! అతని బిడియం తలుచుకున్న ప్యాడు గుండె పట్టుకున్నట్టు నుంటుంది. అతనువెళ్లిన తోవవెగబడి ఆ గుట్టవేశు వెనుతోంది—ఆ గునపమూ అట్టి కొని తీసుకొనివస్తే కొంచెం, తోవలో సాయం చెయ్యవచ్చునుగదా అని. సరిగా ఆమె ఆగుట్ట యెక్కులప్పటికే దూరంగా ఎకమనిషి ఏస్తో పుండడం కనపడ్డాడి. సర్వోభద్రమే ! తోరగాదిగి నడిచి అతన్న కలుసుకుంది. ఒక గడ్డపారేకాదు. అతను తప్పకుండా రావాలని కోరుకొంటోండా ? యేమో ! గొప్పబాధ యేమిా లేదుగాని, ఆ పోలం మధ్య ఆ సన్నస్ పెద్దమూటూ, ఒక బిండె పట్టుకొస్తున్నాడు.

“అబ్బా ! యివస్తు యేమటీ ? ఏమిటీ ఖర్చుంతా !” అంది.

“ఏమంది ! ఈకాన్నకే ?”

“శాస్త్రా ! యాఖిందె యేమిటి ? ఇదంతా నాకోనమే ! ఈ బీదరాలి కోనమే ! ఆ దక్కణింమిాద ఆపట్టుచీరె యేమిటి ? ఏ మనాలో నాకు మాటలు తెలీటంలేదు.”

ఆచిందె, మూటూ కూడా తనే తీసుకుంది మొయ్యటానికి. పిల్లలకీ ఉమూటులోంచి లడ్డు, చిస్కట్టులూ, తీసియచ్చాడు. ఆమెకీ జాక్టు కొన్నాడు. ఆమెకి గరిపెలు, పెనం ఎట్లా కని పెట్టగాలో — ఇంట్లో యేవేవీతేనో జ్ఞాగత్తగా చూసి కొనుకొచ్చాడు. ఇల్లంతా అనందంతో సించిపోయింది. అందర్లోకి అనం నం అనుభవిస్తున్నాడు నర్వ్యాథాగాం. ట్రౌనం చేస్తున్నప్పుడు పొడి బ్యటలు తీసుకుని ఆతని కంత దగ్గిటగా నుంచోడం అవసరంకాదు కాని బుజాన్ని ఆజ్యటు తగులు తున్నట్టుగానే వుంది ఆతనికి. మధురమై వుషం వొక్కంతా పరిగెత్తింది— త్వాన ఆగింది ఆతనికి. భోజనం వొడ్డించింది గాని ఆతను తీన లేక పోయనాడు. కొంచెం పులుషులో తీని తను తెచ్చిన లడ్డె ఆమె వొడ్డిసే అవి తీనాన్నడు. ఆమె పెరుగు తేవడానికి వెళ్లగా ఆమె తాగిన చెంబు తీసుకుని, ఆమె పెదవు లంటిసచోటు, తన పెదవుల్ని వుంచి తాగాడు.

బాగా రాత్రి పొద్దుపోయింది. పడుకోకమందు వాళ్లిద్దరూ విచార మనుభవించాలని వ్రాసివుంది గాన్నను !

“నా కేమన్నా వుత్తరం వొచ్చిందన్నారా ?”

“అప్పును వొచ్చింది ఇయ్యడంమరచి పోయనాను.”

ఆ పై దస్తారి చూడగానే ఆమె ముఖం ముకుళించింది. ఉత్తరంపిపై చటాలున — “ఆయన దగ్గిర్చించి” అంది. ఆమె చదువుకుంటోవుంటే, నర్వ్యాథదమూ పిల్లలూ, ఆమెవంకనే చూస్తున్నారు. మొదట ఆమె ముఖం భయంతో తెల్లనయింది.

తపువంత ఆశ్చర్యంలో—“ఎంత అదృష్టం ! నిజమేనా ? నిజమేనా !” అనుకుండి తనట్టో తను.

“నీ ఆమన దగ్గిరించేనా !”

“అవును” అంది సత్తోషంతో వొఱకుతో—“హాహా, మింసు వొస్తున్నారు. తెలిసిందా ? మింసుగారు వొస్తున్నారే పిల్లా !”

“మరి ఆ వుత్తగం రాజమండ్రి సుంచి వొచ్చిందే నేను చూచాను.”

“రాజమండ్రి నించా ! కాదు—అవును అనేక దేళాలు తిరిగి రాజమండ్రి వొచ్చారట అవును. బిశ్వమిద వూరిపేరు ముగ్రుకోడతారుగా ! ఒక సంవత్సరం ముందుగానే వొస్తున్నారు. మింసు అమరావతి ఏందుగా వెళ్లటం అదృష్టమే ఎందుకంటే ఆయన రాజమండ్రిలో కొన్నాళ్లవుండి కొంచెం అలవాటు చేసుకుని—అంటే అదే మన దేళాచారాలకి కొంచెం తులవాకై వొస్తారుట.” అంటోనే అప్పుడే ఆగది అంతా తనకి తేలీకండాతానే సర్దడం మొదలుపెట్టింది. సర్వాభద్రం వొక్కడూ అట్టనడుస్తో నదివొడ్డుకిపోయి కూచున్నాడు. ఇంక ఇక్కడ తనకేం పని ? ఆగడ్డపలుగెందుకు ? ఆ రాళ్లు తవ్వడమెందుకు ? పిల్లలు వడుకుని వుంటారనుకుని వెనక్కి వొచ్చాడు. ఆమె జైలునే నుంచనివుంది.

“మళ్ళీవోసారి చదివాను ఉత్తరాన్ని ఏనాడన్నా రావచ్చు రేవే వొచ్చినారావచ్చు.”

అతను వడుకోటానికి వెడుతోవుంటే రోజువొచ్చినట్టు ఆమె వెంటరాలేదు. ఆమె పూర్తిగా మారిపోయినట్టుంది. ఏవో తన ఆలోచనలతో మనిగి అతనిన్న మరచిపోయినట్టేవుంది. వెనక్కి-

తెరిగి చూశాడు. ఎల్లోగూ లుట్టిప్పుటి అక్క-చేనుంచునీ వుంది. అతనికి బాధగావుంది. గాని ఆమెని రఘ్నుని అడగడలుచుకోలేదు. ఆమెమాద కోవంతో, హృదయంలో పొంగివచ్చే విచారంతో పడుకున్న డాపాకలో. కానీ కూసేసట్లో వచ్చింది మంచంపక్కన కీపదకూచుంది. ఆమె వాలకంచూ నే అతన్న గాయ పరిచాననుకుని పళ్ళొత్తాపంతో వచ్చినట్లు కనుడు.

“మిారంబ విచారపడకూడగు ఏంచేస్తాం ?” ఏథి ! పూరచి పోగలరు మీరు—కొత్తలో యుట్టానే బాధగావుంటుంది గాని తరువాత అంతకష్టంగా వుండదు. నేనా ? ఇదివరకంతా యొల్లున్నాను, అట్లానే వుంటాను. ఆయన వెళ్లిపోతే యొట్ట ఒత్తికాను ! ఏవో ఆయన వంశానికి, నావంశానికి క్రోగా ఏంచేస్తున ఆపిలలిద్దరికి ఏదోయంత ఆన్ని మిగల్లూలని బలం ఉచ్చకుని వున్నాను. అట్టానే గడుస్తుని కాలం ఎన్నాక్కబ్రతును !” అంటూ ఎంచో వైరాగ్యం అతనికి బాధంచింది. సర్వజ్ఞం ఒకమాట మాటాడలేదు.

“అంతకన్నా ఏముంది ? ఎల్లో జరగాలనివుందో అట్టా జట్టగు తుంది. కానీ అణారణంగా మీరు నామిాద చూపినదయకి—నాకు చేసిన మేలుకి—మిాకెంతో పుంచుండుంది.”

“ఏం చెయ్యాలో నాకు ఏంచుంటేము.” అంచు.

“మిారా ? మిాకేం ? నేనుకాకపోతే యింకోరు. నన్న కావాలంటే ఎట్టా ? నేను పెళ్లి ఐనదాన్ని. ఇంకోరి భార్యను మిాదాన్నిట్లా అవుతాను ? వైరి ! అట్లాంటి ఉల్లాచనలు మరిచిపోంది.” అని వెళ్ళడానికి లేవబోయింది.

అతని మనస్సు గాయసడ్డది. అతని స్వాము ద్రుష్టుచు విచ్ఛిన పోయింది. తనకి బాధ కలిగించిందనే ఏంచో లీస్క్రూప్స్ డే

యా మనిషికి ! తను పున్నానరే, వెళ్లినానరే, చచ్చినానరే ఒకటిగానే పున్నట్టుందే ! ఏమిటో ఆడమనిషినంగతి ! ఏం ఆడది ! అమె నుంచోగానే తనచేతుల్ని ఆమె నడుఱచుట్టూవేసి, తన మిాదికి లాక్ష్మిన్నాడు. తనంటేనే లక్ష్మీంలేదు యామెకి ! — ఆ మొగుడు పుత్తరం రాఘాడో, లేదో తనని బైటికి లాగేసింది — తనని అటే నీచంగా మోసంచేసింది — ఏనా ఆమె కావాలి అతనికి.

“నామిద మనసులేదు” అన్నాడు.

“పుంది ! పుంది ! అమోగ్రామాకు మనసు లేదా ? మిమ్మన్ని అందరిక్కన్నా — మిమ్మన్ని ఎంత, యొంత, తలుచుక్కన్నాను ! ఎంత అంద్మైనవారు మిారు ! — ఎంత నిర్మలంగావుంటాయి మిా కశ్చ ! ఇంకేము చెప్పమంటారు ? ఏం చెప్పమంటారో చెప్పండి — చెప్పుతోను. కాని మరి పరిస్థితుం లెట్టాపున్నాయో చూడవడి — ఇంకేంలేదు మిారోపిల్లని చూచుకోండి చక్కని పిల్లని — ఏంచెయ్యము ? నేను సంసారిని ఏంచెయ్యగలను ? — మనకోర్కెలెట్లా పున్నా — ”

“పోనీ అతనువొస్తేనేం ? నేనుపుంటేనేం ? వీళ్లేదులే — లాభంతేదు.”

“ఇక్కడా ? వొద్దు.”

“పోనీ యా చుట్టుప్రక్కల — అమరావతిలో”

“వొద్దు వొ — ఆ ఆలోచనేవొద్దు. ఆయన తప్పకుండా కను క్కుంటారు.”

“రా — ఏతే అతనిమిాదేవుంది నీ మనసు ఏం ?”

“అవును కాని మిారు చేసిన పుషకారం మాత్రం నా జీవ ముండగా మరచిపోను.”

కదలకండా ఆ పక్కమిాద పనులున్నారు కొంతసేపు. తరవాత దగ్గిపై వొక్కాశుని ఆమెని ముఖుపైటుకున్నాము. ఆమెయేమో లభ్యంతరం చెప్పిపేచు. సిగ్గా, నొంగుగా, గాంగాయెక్కువ ప్రయత్నించబోతే, ఆమె—“అమ్మా! వద్దు, నాకుభయం” అంది. విచారంతో కుంగిపోయి, అభిమానం గాంఘుమై, ముఖం ఆమె రాములకి ఎదురుగా పశ్చిటుపైన దాచుకున్నాము. అట్లా కొన్నాళుసేపు కనలపుండ్లా పనుకుర్చుగు. ఆమెగుండె గాషణకదండడ తోటుకు వినామున్నాము! పనిట్లాంచి ఆమె అతని తలనితన చేతులమధ్య గట్టిగా పశ్చిముని ముపైటుకుంది. అతని నోటిదగ్గిరే, కెన్నాళుమిాదవే. “ఏం? నేను వైర్యంచెయ్యుతేనా?!” అనుకుంది. అనును వైర్యంచేసింది. అతని మిాద మాత్రభావం వల్లనో, జాలివల్లనో, ప్రేమవల్లనో, దేవుడికి తెలియాలి—అతనికి దోషజూపి ప్రవేశపెట్టింది. వాళ్ల పుట్టేకానికి పరిణితి లేదు.

ఆ ఆవేశం అనేకగంటలు అనుభవించారు—బకరిమిాద బకరికి తీవ్రమైన కాంతు, ఏమీ చాతుర్యాలు లేవు. అతనికామం ఎగుణకీర్తిరదు. ఆరను. ఆమె దయశలచమని అతన్ని ప్రార్థించలేదు బక్కసారికూడా! తెల్లగా కాంతివొచ్చిన తరవాత అతని దగ్గిరిపుంచి లేచివెళ్లింది. కాని యా పరిస్థితివల్ల యిభ్యందులు యెక్కువైనాము గాని, తగ్గలేదు. కొంచెంసేపు నిద్రపోయనాడో లేదో, ఆమె తిరిగివొచ్చి లేపింది.

“ఆయన వొస్తారని భయంగావుంది.”

“రానీ” అన్నాడు నిర్భయంగా.

“కాదు, కాదు. ఆయన వొచ్చేపుటికి నువ్వుక్కడ వుండుడు.”

ఆమెకుసం చేతినిజాచి ఆమెను చగ్గిరికి లాక్కున్నాడు మల్లీ

యింకోసారి ఆమెని కోరాము. కాని వొల్లకాదంది. ఆమెని ప్రార్థించాడు—“చివరసారి కద ! ఇంక యింతేకద !”

ఆమాటలకీ ఆమె నప్పియి, ఏదో గౌప్య వాత్సల్యంతో అతనిను ముచ్చుపెట్టుకోశిక తప్పిందికాదు—అంతకన్న మూర్ఖమైన పని లేదు.

“అబ్బా ! ఎంతఫూర్తుడిని ! ఏంగోల చేస్తున్నావు !”

వొప్పుకుంది. ఇంకాబాగా యొండరాలేదు. పిల్లలు లేసనే లేదు.

సర్వోభద్రం కొంచెం రాష్ట్రమిని వేడి అంబలి తాగాడు. తన సంచి సర్దుకున్నాడు.

“నేను వొచ్చినరోజు యానంచి తేలిగ్గా తోచింది. సాఫూ నులు తక్కువైనా మహాభారంగా తోస్తోంది ఇప్పుడు.”

“గడ్డపలుగు తీసుకువెళ్లు.”

“ఏమి ?”

“తక్కినవస్తువుల్ని నేనే కొన్నానంచానుకాని ఆపలుగు—”

“పిల్లలు చెప్పరా, నానంగతి ?”

“పనికి మనిషిసిడైట్టుకున్నా సంచాను. ఆ గడ్డపలుగుకూడా తీసుకేళ్లు.”

“కాదు, దాంతో ఆ పెద్దరాళ్లన్న తవ్వించు మిం ఆయన చేసు. ఇదివరకు గడ్డపలుగు లేదని తప్పించుకుని వుంటాడు.”

“సరే గడ్డపలుగు పనిమనిషిది, ఏడిలిపెట్టి వెళ్లాడంటాను.”

శైలవ తీసుకుంటున్నాడు. ఆమె పెదవులచుట్టు వొణుకు తోంది.

“ఇంక యా జీవితంలో మిమ్మన్ని చూడనుగావును.”

“ఏమో ! నేను వుండాలని వుండా ?” అన్నాడు.

“ఆ ! చాలావుంది.”

తోరగా ఆనంచి పట్టుకుని ఆనందంతో వెళ్లాడు. ఆమాట చాలు, ఆ కుర్రాడికి ఆనందం కలగడానికి. అమె యంటిముందు చూస్తూనే నుంచుంది, ఆతను అచ్చశ్యమయ్యవరకూ.

3

దీపావళిపండగలకి కొత్తబ్బులన్నీ తెప్పించారు. మార్యోదీ బ్బులకొట్టులో పని యొస్కవగావుంది. ఖరీదు మార్యుచెయ్యిదం, బేలులు విష్ణుడం—సద్గడం—రెండేళ్లమట్టి గుమాస్తగావున్నావు సర్వభద్రానికి అలవాటుకాలేదు. పనిమిాద శ్రిద్రవుండకపోవడం వలనో యేమో ! గుంటూరు వచ్చినప్పుడు చుక్కమ్మా భర్త బ్బులు యా పొపులోనే కొంటారని అమె చెప్పింది. జ్ఞాపకం వుంచుకొని, అక్కడే గుమాస్తగావులో కునిగాను. రెండేళ్లయింది. వాళ్లనిచూడ లేదు. సీసయ్య ఏ చ్చి ఆమెతో కావరం చేస్తున్నాడని తెలుసు. సీనయ్య పరాదేళ్లలు పోలేస్తీని, యన్నాళ్లు రాజుండి కైదులో వున్నాడనీకూడా తెలుసు నతనికి. క్రసుంగా చుక్కమ్మామిాది ఆణ అట్టే భాధించటం మానిరా అపని పాగానే వ్యాంది. ఇంటానే వ్యాంకి పోయినాడు. ఎన్నాళ్లుక్కుంటాడో ఏక్కుడితి పోతాడో, ఎవరికి తెలుసు ? అతనివగ్గిక ఉఱ్ఱుచేసింది. మంచి బ్బులు కుట్టంచాడు. వేళ్లక్క వుంగరాలు, చెవులక్క అంటుజ్ఞేళ్లు— చూడ్డానికి ఆ స్త్రీ పరుడిలాగు కనపడుతున్నాడు.

దీపావళి నాలుగురోజులుందనగా గావును చుక్కమ్మా, సీనయ్య ఏచ్చారు. అన్ని దైత్యుకూడా బండి బన్ను లేళ్లండా నడిచేవచ్చారు. చుక్కమ్మా బ్బునిండా, క్షాశనిండా, తెల్లట రోడ్డు దుమ్ము. జాకెటువేసింది. బంగారుగాజులు, వైగా ఒకపిన్నా పెట్టింది. ఎవరినో కొత్తమనిషిని చూచినట్టుంది సర్వభద్రానికి.

సీనయ్య, ఆమె చెప్పినట్లు అంద్వైనవాడే, కాని యా జాకెట్లూ, రెవికలూ లోడిగితే ఆమె యేమా బాగాలేదు. “వమిటీ, మారిక్కదున్నారా ?” అంది ముందు చుక్కమృ. ఏనీ బిడియం గాని భయిగాని, తేకండా సహజంగానే మాట్లాడింది. ఆమెని ఏ చలసమూ లేకండా చూచిన సర్వభద్రం, ఆకంఠం వినేపుటికి తచ్చిబ్బులైనాడు. ఏమేమి జ్ఞాపకము వచ్చాయో ! బాగా చూశాడు. తనిచ్చిన పట్టంచుచీరనే కట్టుకుంది. “ఉయకెనరు ?”, అన్నాడు. పెనిమిటి అని ఆమె చెప్పింది. సీనయ్య శ్రీధరుతో నిండిన కళ్ళతో అతనివేపు తిరిగి—“నేను లేనప్పుడు మాపాలంలో పనిచేసింది నీవేసా ? ఏంముట్టింది ?” అన్నాడు.

“మాట్లాడమా !”

“అదే అడుగుతున్నాను.”

“భోజనం.”

“అప్పును భోజనము మనింటోనే పెట్టాను.” అంది చుక్కమృ.

“భోజనం ! వ్రత్తభోజనమేనా ?”

“అంతకన్న నేనడగాలేదు. అంది దొరకడమే కష్టమని పించింది కష్టవశలో.”

సీనయ్య దానికి జవాబు చెప్పు లేక భార్యవంక తిరిగి “వమిటీ, యామనిపి యేమన్నా పనిచేసి వుంటాడో ? చాలా పోక్కిల్లాలా గున్నాడే !” అన్నాడు.

“ఉరుకోండి” అన్నది నేమ్మదిగా. బట్టలు కొన్నారు. సర్వభద్రం పిల్లలు ఎలాయన్నారని కనుక్కొన్నాడు.

సీనయ్య అతనికి తెలిసిన మనుఘ్యలతో మాటలాడుతో దూరంగా వెళ్ళాడు. చుక్కమృ యంతా యేళో సేరమాడు

తున్నట్టు సర్వభద్రం దగ్గిరికి ఏచ్చింది. ఈని బట్టలింగరమేకాని యంక ఒక్కవిషయం యేమిం మాట్లాడునో లేదు. ఏదీ పూర్వావు ఆకర్షణ ! ఒకరిమిం ఒకరికి యెంత అనురాగం వుండేదో మరచిపోయినారా ? చివరికి సర్వభద్రం “సుఖంగా వున్నావా?” అన్నాడు.

వెనక్కిచూసి— “బైటిక్ వెళ్లిపుంటారు—ఆ, సుఖంగానే వున్నాము.”

“నేనీపూళ్లో వున్నానని తెలుసా ?”

“నేను వెళ్లాలి ఆయన వూరునోరు.”

“పుండు—విను—చుక్కమ్మా, రెండేళ్లమట్టీ నువ్వు కన పడతావనే ఆశ్చర్ణో యక్కడవున్నాను.”

తల పూయించింది. లాభంలేదన్నట్టు.

“నీకివ్వాలని ఒకవస్తుఫును ఎన్నాళ్లనించో దాచిపుంచాను.”

“ఆయన సంగతి మింగు తెలుసుకుని పుణటారు. అప్పనా ?”

“ట్టు”

“కైదులో అండరికన్నా బుద్ధిగా వున్నారుట. అందుకని శిక్ష పంపత్తరం తగ్గించారు. అట్లా ఎవరికీ, యెంత గొప్ప వారికీ తగ్గించరుట !”

“అహ !”

“యిప్పుడైనా ఆతాగుడు మానితే—”

“ఎవరితోనో—ఆ గొల్లదానితో మాట్లాడున్నాడే యిందాక ! నీమన్నాదాన్ని వలలో వేసుకున్నాడా ఏం ?”

“నాకు తెలిసినమనిషే ? అదేఅని ఏమిటి ? ఆయన వెంట బడేవాళ్లో యిదోగొప్పా ?” అంది గర్వంగా.

“గంగలో పడనీ—ఇదిగో, యిది తీసుకో.”

“వొడ్డు—నాకేస్తావోన్దు. ఇయి. వుండండి. ఎండ్లైస్
డున్నారో చు-సినస్తము.”

అతను ఆమెను చెప్పన లేదు. ఎక్కువ బాధగానూ లేదు—
నీ, — ఏ పూర్వమై ఆకర్షణ—కాని తనని ఇంత చులకనగా
ఆమె చూడశం—అతనినును చాలా బాధపెట్టింది. ఎందుకూ
కొరగానివాళ్ళే చేసినట్టయింది. పీటమిాద చెతికిలపడి కూచు
న్నాడు.

“వొదిలేసాడు దాన్ని. ఎవరితోనో మొగాళ్ళతోనే మాట
దుతున్నాడు. ఏదీ? ఇందాకటి పట్టుబడ్డుబడ్డు చూపించండి.”

బడ్డులు ఒకటి తర్వాత ఒకటేచూపాము. ఖరీదులు చెప్పాడు.
పైగా ఒక్కమాట మాట్లాడలేము. వెళ్ళి పెనిమిటిని తీసుకొని
వచ్చింది డబ్బు యివ్వడానికి. తాగినట్టు కనపడుతున్నా డతను.
అతనూ బేరమాడుతో మధ్య,

“నిజంచెప్పు నాయంటో నువ్వేం తప్పుపని చెయ్యలేదుకద”
అన్నాడు.

సర్వభద్రం మాటాడ లేదు.

“కానీండి, పోదాం” అంది చుక్కమృ.

“నువ్వేబడ్డులు కావాలంటావో చెప్పు”

“ఇది—”

“కానీవయ్యా! ఇది నాలుగు గజాలియ్య నేనువొదిలి
పోతాను. నీగుండె స్థితిపడుతుంది. కాదా?!”

సర్వభద్రం మాట్లాడ లేదు.

“పోనీ! దెంతయివ్వాలో అదన్నా చెప్పు.”

చెప్పాడు.

“ఖరీదుమాత్రం బాగానేతెలుసు. కాని ఇంకేమన్నా అడి

గితే నోట్లో నాలిక లేనివాడిములే నుంచుంటాడు. మనపొలం పని చేసేటప్పుడూ యిట్లా మూగిగానే ప్రండేవాడూ ?”

“పూరుకోండి.”

“మరి అట్లా బెల్లంకోట్లిన రాయములే నుంచుంటాడేం? అడి గితే మాటాడకుండచూ? నేడేనప్పుతు నాషనిఉత్తా చేసి పెట్టాడుకదా! కొత్తవాడౌ, ఏమన్నానూ?”

“డబ్బియ్యండి. పూర్కితోండి వెళదాం.”

డబ్బిస్తో—“ఏమన్నా అపచారంచేశావా, చెప్పు” అన్నాడు. సర్వభూదం యెవరికో బేరంచూపడం ప్రారంభించాడు.

4

సాయంత్రం అతను కాఫీతాగి వొస్తోవుంటే చుక్కమ్మా, యంకా యెవరి ఆడవాళ్ళు పూసలడుకాణందగ్గర వున్నారు. ఇంకా వెళ్ళలేదావాళ్ళు! ఎందుకు ఆగి మాట్లాడం? ఏమి లేదు. మాట్లాడవలసింది ఏమి లేదు కాని ఆమె, అతన్ని చూసి, ఆగింది.

“రాత్రి భజనవుందిట. ఇక్కడే వుంటాం. ఏమిటి అన్నారు యందాక? నాకేవో యియ్యాలని వుందనా? కానీ నాకు భయం. నామిద దయ యంకాపోలేదు ఏమాకు. అదిచాలు నాకు. నేను తీసుకోను. నాకు ధైర్యం లేదు. ఏమిటి యివ్వాలనుకున్నారు? చెప్పురాయంక! ఏమాపటమేమో అనుకున్నాను.”

“పటమిస్తే తీసుకోడం యిషంలేదా? ”

“పుంది, కాని—”

“నాపటం కాదు. నాఫోటో తీయించుకోలేదు.”

“మిందునామ్మాడు. యొరుతదయగావున్నారో దేవుడికి తెలియాలి.”

“దయయేమిటి ! నా హృదయ మంతటితోనూ నిన్ను మోహించాను.”

దిగులుగా తల పూయించింది.

“నీ అందమంతా నాకిచ్చినసంగతి మన ఆనదమూ, అన్ని మరిచావా ?”

“ఆయనొస్తారు” అంది చుట్టూ భయంతో చూస్తో.

“ఎనతరవాత ఆపోద్దున్న నువ్వేమన్నావు ? జ్ఞావకంలేదా, అడికూడా ?”

“ఏమన్నాను ?”

“నేను అఖ్యా నీతో వుండాలని వుండనలేదూ ?”

నిట్టూర్పు విడిచింది.

“మరి ఆయన వస్తున్నారయ్యెను ! ఏంచెయ్యెను ? మిారక్కడ వుండటానికి మిా కెట్టావుంటుంది ? మనిద్దరికి ఎట్టాసాగుతుంది—నేనువెళ్లాలి.”

“సరే—వెళ్లు, నీ పెనిమిటి దగ్గిరికి సుఖంగా వెళ్లు” అన్నాడు హృదయం బదలైనటు.

“మిారనుకున్నంత చెడ్డవాడు కాదు. ఎందుకు—ఆయనతో చక్కగా మాటాడి స్నేహంగా జవాబు చెప్పవలసింది మిారు.”

సర్వభద్రం మండిపడ్డాడు.

“నేను మిావాడికి సరీగా జవాబు చెప్పును. నాకేం ? కాని, నా చేతికి చిక్కనీ, వాడి వని తెలుస్తుంది.”

“ఆ, ఆ, ఏమిటి ? ఆయనతో తగాదా పెట్టుకోరుగదా ! నాకు చాలా భయంగా వుంది.”

“నాకు తెలుసులే, దాంగపోటున క్రత్తితో పాడుస్తాడని ! అందుకేగా కైదుకు పోయినాడు.”

“అప్పుడు తాగి వెళ్లి వశ్వ తెలీక పొడిచాడు. అదికూడా నాకోనమే ! ఆసంగతి చెప్పారా ఎవరన్నా మిాకు ? చంపాలనుకోలేదు. చచ్చనవాడూ, చావబాయ్యముందు ఆమాటే అస్సాగ్గు”

“ఏమిటి, నీ మొగుడి సంగతి నీతో మాటాడుతో నుంచోడమే నా పని అనుషున్నావా ఏమిటి ? యిదిగో వాడు నా కాలి వెండుకమాత్రం చెయ్యుడు. కావలి సే యుట్టా అన్నానని చెప్పు.”

“చూడండి ఇదివరకటి దయే నామిాద చూపాలి. ఎందుక్కి క్రోధం ? నామిాద యా మమకార మేమిటి ? తోరలో మిాకు వెళ్లి అస్తుతుంది. నన్న మరిచిపోతారు... అదిగో వొస్తున్నారు” అని భయంతో తిరిగి వెడుతోంది.

సీనయ్య ముందు వొస్తున్నాడు. వెనక అతనితో వచ్చిన కాపువాళ్లు మూటలు పట్టుకొస్తున్నారు. అతను చుక్కమృకేసి వొచ్చాడు. ఏమిటో ఆమెతో మాటాడి సర్వోభద్రంకేసి దూకాడు. రెండు నిమిషాల్లో సర్వోభద్రం అతన్ని దవడమిాదా, పొట్లలోనూ కొట్టి కింద పారేళాడు. మూటలు పారేసి ఆ కాపులు చుట్టూ పోగైనారు. వాళ్లవాణి కొట్టాడని కోపాలొచ్చాయి. తాని వాళ్లకి సంగతి యొమిటో యింకా తెలీదు. అగిగాక పట్టణంలో వారికి బెదురుగా వుంటుంది. ఇదే వాళ్ల వూళ్లో ఏతేనా—చుట్టూ మూగారు. సర్వోభద్రం అట్టానే నుంచున్నాడు—సీనయ్య నవ్వాడు ఏమిా జరగనట్టు. చుక్కమృ అతని బట్టనించి మొహంనించీ దుమ్మక్క దులిపింది. “ఇంతటితో కాలేదు. చూసుకో” అని వెళ్లిపోయినాడు. మర్మాడు బట్టలమ్మక్కతో వుండగా మళ్లీ చుక్కమృ సీనయ్య వొచ్చి బట్టలు బేరమాడుతున్నారు. కొంచెం సేపట్లో ఆ గౌలపిలకూడా

వచ్చింది. సీనయ్య “చూసే సర్టిఫికాషన్‌కి జాలిపేసింది, అతని మొహం చూసే టప్పుచీకి. అతని : అనమోద అనుమానం వుండడం అన్యాయమా ? అతని స్థలంలో తాణవుంటే అనుమాన పడుచో ?

ఆమె ఎర్రమిటి పచ్చవరకూ, సెలక్చులైన ఆమెయింటో తానుపుండలేదా ? మరి అనుమానపడతాడనడం అన్యాయమా ?

“నిన్న రాంభజనకు నేను రాలేదుకద.” అన్నాడు గ్లోదానితో సీనయ్య.

“అవును రాలేదేం ?”

“ఆ వుంగరాలు పెట్టుకున్న వాళ్ళి అడుగు”

“అబ్బి ! తగాదా ప్రారంభమా ? వూరుకోండి” అందిచుక్కమ్మ.

“తగాదా అయిపోయిందనుకోకు. ముందుంది పండుగ” అన్నాడు సర్వ్యభద్రంతో.

“రండి వెడదాము.”

“నరేలే ! నేను వాడిమలే శృంగారపురుషుల్లా ? ధనికుల్లా ? బ్యటులపాపులో గుమాస్తానా ? నాచేతికి వుంగరాలున్నాయా ? నేనేంతెఖ్యు నీకు !”

“అబ్బి ! వూరుకుందురూ !”

సీనయ్య మూట నెత్తుకుని, వెనక్కితిరిగి, “నాపోలందున్నే పుడుకూడా వాడికా వుంగరాలున్నాయా ?” అని వెళ్ళాడు.

28

కాలం గడిచింది. ఓర్క్కి సర్వ్యభద్రానికి నిద్రపట్లలేదు. సీనయ్య భార్య ఎంచురని విన్నాడు. సర్వ్యభద్రం బెజవాడ

నించి గుంటూరువోచ్చాడు. ఫరలు తగ్గాయి. ఏ పొలంలో పంటలు ఉపొలంలో నేమురుసుతున్నాయి. శూరికే యస్తాషున్నాయెవరూ ఈసుప్పగాని, వేరుళనగల్నిగాని తీసుకోవటంలేదు. కాని యా కాటకం నర్విభ్రదానికంటలేదు. బాంకిలో నాలుగు పేలు చూవాయటు నిలపచేశాడు. ఓఎి కొట్టుమొడపెడి తే మార్యాదీ అతనికి భాగమిస్తానంటున్నాడు. అతనికేం! పని భావుంది. తల్లినీ చెల్లెళ్ళునీ తేచ్చుకోవాలి. పెళ్ళి సంబంధాలు వస్తున్నాయని ప్రాస్తున్నారు. కాని గుంటూరుస్తూల్లో చదువు తుస్తు చీకరుకూతు ర్షు చేటున్నారు. ఆ రోజుల్లో ఆడపిల్లలకి మొగ్గులే దూరకటంలేదు. శారదాయాక్కువల బి. ఏ, లే కావాలి అల్లుల్చుగా అనేపట్టుదల పోయింది. చుక్కమ్మానంగతి సిరాళచేసు కున్నాడు. కాని వాళ్ళవార్తలు లోస్తోనే త్రున్నాయి అష్టాడప్పుడు. ఈ మూడేళ్ళు బెడవాడ బ్రోంచిలో పనిచేస్తోవుండడంవల్ల మళ్ళీ వాళ్ళని చూడలేదు. గంటూరు రాగానే విస్తు సంగతేమటంచే—సీనయ్యవాళ్ళు) యా కాటకమువల చాలా యబ్బిందులప్పాలైనారనీ, రెండు మూడుసార్లు. సీనయ్య అతనికోనం వచ్చాడనీ—తాను వూళ్ళోవుంచే యేదో పెద్దతగాదా జరిగేదే అనుకున్నాడు. ఇంకోనంగతి యేం విన్నాడంచే—నైఱములో సీనయ్య పినతాత వున్నాట్ట. అక్కడ పొలాలు చవుకగా తున్నాయనీ, ఒక్క నాలుగు వేలు పట్టుకువ్వనే పెద్దపొలం కొనవచ్చనీ, అన్నాడుట. సీనయ్య కుటుంబముతోనిహా ఈదేళ్ళమే వొదిలి పోవాలని చూస్తున్నాట్ట. కాని యాకబుర్దన్నీ నర్విభ్రదాన్ని పూర్వింపతె అంతగా బాధపెట్టలేదు. అతని ధ్వనం పాడు డబ్బుమిాద, భాగత్వంమిాద వుంది. మర్చుడు సీనయ్య భార్య బుట్టల కొట్టుకువొచ్చి వెళ్లారని విన్నాడు. చుక్కమ్మా కనపడు

తుందా అతనికి ? కాని అతను వెతుక్కంటో వెళ్లిలేదు. ఇప్పుడతను అరండలువేటకు తూర్పున చిన్నయల్లు అద్దెకు తీసుకున్నాడు. వాళ్ళవాళ్ళకి తోరగావచ్చి వాళ్ళని గుంటూరు తీసుకెడతా ననికూడా ప్రాశాడు ఆవేశ.

చక్కమృ తనకోనం వెతికిందా ? వాళ్ళిదరూ తగూలాడారా ? తనకోనం వచ్చిందా—వైరివూహలు ! పెళ్ళిగానిసర్వభద్రాని కేంతెలుసు త్రీహృదయం ? వెళ్ళిపోయినారోనున్నారో ? వెళ్ళారు. నిదవట్టదెందుకు ? చక్కమృ కారణం? తననిమరచి, ఏడలిపోయి, సుఖంగాన్నా చక్కమృనే పట్టుకువేళ్ళడే తన మనసుని చూసే అతనికి చాల కోపంగాన్నంగ. కాని నిదరాదు. ఎవరో తలుపుకొట్టుతున్నారు. చక్కమై అనుకున్నాడు. ఎందుకో కనుకోగాలి. కాని యింకెవరు ? తనమేలుకోని సిద్ధంగా పున్నట్టు యెందుకు తెలియచెయ్యాలి ? వెళ్ళి పడుకున్నాడు. పైగా—చౌక్కాతీసి—ఇంకా తలుపుకోడుతున్నారు. సావకాళంగాలేచి తలుపుతీసాడు. చేత్తో లాంతరుపట్టుకోని చక్కమృ. నుంచునివుంది. వెనుక ఎవరూలేరు. “నువ్వు !” మాట్లాడకుండా లోపలికివచ్చింది. తలుపు వేళాడు. పక్కనే అతనిగదీ.

“త్యమించండి పొద్దుపోయింది. ఇప్పుడు నిదులేపాను — కాదు, యింకా పడుకోలేదే మారు !”

“ఇంత పొద్దుపోయి ఏచ్చావెందుకూ ? ఏశేషమేమిటి ?” బొఢులోనించి కాయుతమొకటితీసి చేతులో పట్టుకుంది.

“మూడేళ్ళకిందటికప్పు లావైనారు చాలా అందంగా పున్నారు. యాచుల్లు ఆద్దెకుతీసుకున్నారా—? ఎంత చక్కనిగదో ? ఆమంచం, యాదీపం, బల్లా—ఏం అదృష్టమండి !

మాయలో ! వుంది ! ! ! ”

“మరి యట్టావోచ్చాను, నీకేం యిబ్బందిరాదుకదా ? ”

“రాదు.”

ఎంతో నెమ్ముదిగా, అడకువగావుంది. ఇదివరకుకన్న మధురంగా, ఆర్ధరకంగావుంది. ఏదో ఆవేళంతో ఎణుకులోన్న ఆమెపెళ్లవులు యొంతో ప్రేవంగోఱుపుతున్నాయి. ఏంమాట్టాడతాడు? పిల్లలెట్టావున్నాడన్నాడు. దగ్గిరికి లాక్కుని ఆమెను ముద్దుపెట్టున్నాడు. ఒమె ఎంతో దయతో అతనిచేతులో యిమిచి అతని రామ్ముకి దగ్గిరగా కరిగిపోయింది.

“చుక్క” అన్నాడు పూర్వంమ్లతే.

“నాకు మిాతోననిన్నండి ఎంచ్చాను. నామిాద దయవుంచి వింటారా ? ” అని చెప్పటం మొదలు పెట్టింది.

ఎందుకొచ్చిందో, అతనిదివరకే పూహించాడు. ఆమె వాలకమే చూపుతోంది. తాని అతనిమనస్సు మాత్రంవేరే కారణాలమిాద పరుగెత్తుతోంది. ఆపొలంతో బతకడం విసుకుపుట్టింది ఆమెకి. తనతోవుండాలనివుంది. ఏవైనానరే. తనతోనే, ఆజన్మాంతమూ వుంటానని అడగటానికి ఎంచ్చింది. పిచ్చికలలు—ఆమెమాట్లాడుతోంది. తనలలోచనలన్నీ కట్టిపెట్టితే మంచిది. ఏమంటోంది ? ఆమె, ఆమె కుటుంబము సైజామువెడతారట. అతను సహాయం చెయ్యాలి. తమ స్త్రి చిత్రిపోయింది. వెడితేసేగాని బణుతు కష్టం. అక్కడ బతికిపోతారు; పిల్లలూ తనూ తునిరంతర దారిద్రాయన్నఁచి విముక్తి పొందుతారు. వ్రాళ్ళో తెలిసినవారి నందారినీ అడగడమయింది. ఒకరూ దయాదలచలేదు. ఇంక తనకి అతని కంటె ఎవరు ఆప్పులు? ఆమె అడక్కుడానే అడ్డంచే స్వామ్యాన్నాడు జూనాలు, ప్రామాణు

తాను ప్రార్థిస్తోంది అతని పాదాలముందు. ఉఁరికే డబ్బు యియ్యఖ్యాతిగేదు. ఆకాగితం చూస్తేచాలు, తెలుస్తుంది. అంతా దాంటోవుంది- ఆపోలము, యిల్లూ అంతా తాకట్టు తీసుకుని వాళ్ళకి సహాయంచేయ్యాలి. ఈరాతే పరిష్కారంకావాలి వ్యవహారం.

ఇదంతా గుక్కతిప్పుకోకుండా చెప్పింది. ఎక్కడన్నా ఆగితే, అంతావినకుండా, అతను మధ్యలోనే వీల్లేదంటాడేమోనని భయపడ్డది. అతని చెయ్యిపట్టుకుంది.

తాను చాలాధన వంతుడైనాడని, వాళ్ళకి సహాయంచేయ్యడమంటే తనకు లెక్కగాదని, అనుకుని చుక్కమృ తనదగ్గిరికి రావడం, అతను చాలాగర్చుపడ్డాడు. కాని తలవూయించాడు.

“సహాయంచేయ్యలేరా ?”

“ తేను ”

“సరే, యింకేముంది ? వొచ్చివసని అయింది.” తన తల వంచుకొని ఆలోచనలో పడ్డది.

“ఇప్పటిమల్లేనే యెందుకు ఉండకూడదూ ? పరదేళాలు పోవడమెందుకు ? నువ్వు—నీసేతా—అతను—మరి అత నేమిాపని చేయ్యడయ్యెను ! ”

“కాదు. ఇక్కడ అందరూ అతన్నీ, అతని చరిత్రనీ యెదుదురు. అతను కైదులోపడ్డసంగతి మరచిపోరు. ఎవరూ మాతు సాయంరారు. ఇంతకీ అతనుచేసిన అపరాధం ఏమిాలేదు. వైగా అది నాకోనమే చేశాడు. కాని ఆసంగతి యొవరన్నా యోచి స్తారంటారా ? మమ్మున్నెవరూ ఎరగనిదేశం పోతేతప్పక బాగు పడతామంటారు ఆయన. అదిగాక ఇప్పుడాయన పూర్తిగా మారిపోయినారుకూడాను. ఆసత్తు వస్తుతహ బంగారంవంటి

మనిషి.. ఇప్పుడు మునపటిమల్లేకాచు. ”

“నేను గడ్డపలుగు వొదిలివొచ్చానా.. దాంతో ఒక రాయన్నా కదిల్చాడా ?”

ఆమె మాట్లాడలేదు.

“ఆగడ్డపార యెన్నడన్నా చేతపట్టాడా, అదిచెప్పా..”

“లేదు అంతకన్నా చాల తెలివైన పనులు సులభంగా డబ్బ వొచ్చేమార్గాలు నేచ్చుకున్నారాయన. ఈదేశమే వొదిలి పోగలిగితే—”

“నకే వొంటరిగాపోయి నంపాయించుకోమను. ఏమి ?”

ఇంత అసహాయసితిలో వున్నా చక్కమర్క ఆలోచనలకి లోటులేదు. చాల నమ్రతగా పాతివ్రత్యం వొలికేట్లు చెప్పింది.

“వీలులేదు. మరియింక బతికున్నంతకాలమూ పరదేళ్లలో గడిపితే పెళ్ళిచేసుకొని ప్రయోజనమేముంది ? సుఖిదుఃఖాలు పంచుకునేందుకేగా ? నేనూ పిల్లలూ, లనదగ్గిర తుండాలంటాడు. న్యాయమా, అన్యాయమా, ఆయననేమాట ? మేంలేకపోతే, ఏదో వోచిక్కులోకివస్తారు.”

“నీవల్ల నిన్నుపదవి బాధపడుతున్న యితరుల సంగ తేమా అట్టులేదు, అవునా ? వాళ్ళాటోతేనేం ! నీకేంతక్క !”

“నాకు తెక్కలేదనకండి. ఎప్పుడూ దిగులుపడతాను.” అని అతనిమాద ప్రేమతో వొరిగింది. “మింసంగతి తలుచుకొని విచారించని గోజేలేదు. తాని ఏంచెయ్యగలనో తోచదు. ఏంచెయ్యమంటారో చెప్పండి.” చాలాసేపు వుండుకున్నారు. “మాతోనేవుంటే ఎట్లావుంటుంది? అదిచాలా దోషమైనకార్యం. మనం దాచలేము. లాభంలేదు. ఆవిషయం వీలులేనిఅలోచన.”

“అయితే నువ్వునేది—నాకింక నువ్వుకనబడకండా దూరంగా

పంపడానికి సాయపడమంటావా ?”

నాకు ఏమనడానికి తోచటంలేదు.” అని నిరాశతో మూలింది.

పమిటకిందనుంచి ఆమె జాక్టుమెడకిండ గుండి విప్పాసుకాని రెవికి నెకుతోవుంటే, అతన్ని ప్రేమతో ముద్దుపెట్టుకుని దూరంగా వచ్చింది.

“తోందరా ?”

“కాదు. ఆయనికి తెలుసు సేనిక్కుడ వున్నానని.”

“నిజమే ! ఆతనికి తెలుసా నాదగ్గిరికి వచ్చానని ?”

“ఆయనే పంపారు. చూళారా ఆయన మించను కున్నంత దుర్భ్రాధ్యార్థుడు కాదు.”

“దుర్భ్రాధ్యా ! అంతకంటే అధముడు నీచుడు.”

“కాదు. ఏమంటే—పాపం, చాలాకుంగిపోయి, నిరాశలో పడ్డారు. ఎక్కుడో, ఎవరూకూడా, కొంచెం సాయంకూడా యివ్వులేదు. మాతోటు తాక్టు పెడతామన్నా ఎవరూ లెక్కచెయ్యిలేదు— చూడండి—యాకాగితం చదవండి—మిక్కే తెలుస్తుంది—ఆయనన్నారుకదా ! నీకు తెలిసిన ఆయనేకదా ! ఇంక కడపటి ప్రయత్నం—ఆయన్నడిగి చూడమన్నారు. కాని అంతకన్న ఏమింజరగాలని ఆయన ఉద్దేశ్యంకాదు.”

“ఆయన వుద్దేశ్యం ఏమైతేనాకేం—ఏమిటది ?”

“ఏమో !” ఎవరో వరండాలో నష్టస్తున్నట్టు చప్పుడవు తున్నది. భయంతో చుక్కమృ వింటోది. సర్వభద్రం లక్ష్మీ పెట్టలేదు.

“అనలునంగ తేమిటంటే — నామిద నీకు నున్న తిరిగి పోయింది.”

“కాదు, కాదు. మిమ్మన్ని చూసే నాకు అమితమైన, చెప్ప లేనంతప్రశ్నలు— ఎవరో వొచ్చారు.”

“సీకల్లా ఎట్టానన్నా అతనితో వెళ్ళిపోవాలనితప్ప యింకోటి లేదు. సీక్కావలసిందంతా ఇంతే!”

“మరి యంతకన్న ఏంచెయ్యను? ముగ్గురు పిల్లలతోనూ —”

“ముగ్గురా యిష్టాడు!”

కప్పు కిందికివాల్చి “కొత్తహాప అణిదికాదు” అంది నెమ్ము దిగా. జైటుపణ్ణాపుంపుట్టాప అట్టతోంది. స్టోల్సీగా తలుపు సెట్లు చున్నట్టు, కెట్టికీలు తోస్తునట్టు తెలుస్తోంది. ఏమైనా అపాయం తావచ్చు. తాని ఆమాట విన్న తరవాత సర్వభద్రదం యింకేమా ఆలోచించే స్తుతిలో లేదు.

“ఎట్టా తెలుసు?”

“నాకు బాగానేతెలుసు” అంది ఎక్కుడోచూస్తున్న చిరు నవ్వో. ఆలోచిస్తున్నాడు త్రైవ-గా. తలుపు తడుశున్న చప్పుడు విని కోపంతో—“ఎవరు” అని అడిగింది చుక్కమై.

“ఎవరై తేనేం? వెధవముండని యెవరురమ్మన్నారు దాన్ని ఈరాత్రి!” సర్వభద్రానికి పక్కయింటి కోమటామెతో కొంచెం స్నేహానుయంది.

“సీకోసం ఎవ్వైనా వొచ్చిందా?”

“నాకు తెలీదు. ఈ పక్కయింటి కోమటిదనుశుంటాను,”

“కోమటిదా!” వెళ్ళిచూస్తాను. ఇక్కడే కూచో—కన పడవు.” వెళ్ళితలుపుతీశాడు. ఎదురుగా సీనయ్య నుంచని లున్నాడు.

“ఏంతేదు — ఇంకావుందా, యిక్కడ... నేను ఆప్పుడు మిమ్మన్నన్నామాటలన్నీ మరచిపొండి. నన్న త్తమించండి.”

సీనియోచ్చాడూ మారిపోయినాడు. అతనిని ఎన్నుషు గొంతుకు విస్తారాలని చూసేవాడల్లా, చిరిగిన పేలికలు వేసుకుని ముహిటు వాడిములే యాచిస్తో నుంచున్నాడు. తాగుదు వాసనేస్తాంది.

“ఎందుకొచ్చాలు ?”

“ఎందుకా ? ఇక్కడే వుండాలది ? నేనుకూడా మింపాదాల వద్ద ప్రార్థించాలని వొచ్చాము. కాని నేను వొచ్చానని చెప్పుకండి. వొక్కత్తు నీ మనసు కరిగించకలదో లేదో అని నేను కూడా వొచ్చాను.

“మళ్ళీవొచ్చిందాకా ఆంజనేయులు గుడిముందు కూచుని వుంటాను. మేము చాలాఅవస్తలోవున్నాము. మేంపోతాం. దయచేసి సాయం చెయ్యిండి. ఆయ్యలూ, తోటూ, పశువులూ, అన్న తాకటుపెట్టి కట్టుగుడ్డలతో పోతాం. కాయితాలు పంపించాను చదివారా ? మింకు చాలాలాభం ! నేను వొచ్చానని చెప్పుకండి దాంతో. ఎవరోలనండి. నేను వెడుతున్నాను. నా అపచారం త్తమించండి. కోపం కడుపులోపెట్టు కోకండి, బాబూ—” అంటూ నక్కి, దిగి, వెళ్లిపోయినాడు.

“వెధవ ! నావొంటేమిద బట్టలు సరిగావున్నాయో లేదో చూడాలని వొచ్చాడు” అనుకుంటో లోపలికివశ్శాడు సర్వభద్రం.

“ముగ్గురుపిలల్లా ? ముగ్గురుపిల్లలనేనా అన్నాను.”

“అన్నను.”

“ఎప్పుడుకన్నాను ?”

చెప్పింది. “ఎవరు వొచ్చారు ?” అని అంగింది.

“ముండని పంపించేళాను.”

“నాకెంతో భయమేసింది—తమంచంవెనక దాక్కుండా మనుకున్నాను. రాత్రులు వొస్తోవుంటుండా ? ఇంకేం ?”

ఆమె యేవినోషంతో మాట్లాడలేదు, వూరికేఅడిగింది. ఆలోచనగా తలవొంచుకుని నుంచుంది.

“రాదు, ఎన్నా రాలేదు. ఈరూపి రావడానికి నాతో ఏదన్నావనివుండివుండాలి. రా. మరిఅని విషేసి యుట్టావమ్మో—చూడు, ఎంత అందంగావుంగో యాసక్కు !”

తలవంచుకొని విచారంగా అట్లానే కూచుంది.

“సకే— ఏతే నన్నావొదిలి దూరదేశం పోవాలనే ఆలోచన తప్ప నీ కేమిాలేదు.”

“నిన్నావొదిలా ! కాదు నీతోనేవుండాలనీ, నాజన్మమంతా నిన్న కనిపెట్టుకొని వుండాలని ఎంతోవుంది. ఈశ్వరసాత్మిగా చెప్పుతున్నాను— మిమునమ్మరు.”

ఆమెనిచూసే అతనికి దిగులువేసింది. ఆమెకి అడిగిసడబ్బుంతా యవ్వడానికి వొప్పుకున్నాడు. తనని వొదిలిపోవడానికి రెక్కలు తానే చేయించాడు. అతను ఆమాట అంటోవుంటే తనకంతస్వర మేనా అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు. అఖును, ఆ డబ్బుంతా యచ్చేసే తాను జోగివపోతాడు. ఇంక భాగత్వము యల్లులేదు, బంధువులు, పెళ్ళి, ఏమిాలేదు. మళ్ళీగుమంసాగా బతకాలి. కాని ఆమెకేం ? తాను వెళ్ళిపోతేచాలు తననంగాతి ఏమై తే ఆమెకేం! సరే తీసుకుపోనీ, వెళ్లి సుఖపడనీ, కష్టాలన్నీ తనే అనుభవిస్తాడు.

“వం ! తృప్తిలయిందా ? అన్నాడు.

“అబ్బా” అని అరిచి అతనిమిాడపడి గట్టిగా కావిలించుకుంది. ఆమెరొమ్ము ఎంతగాథంగా పూగుతుందో అతనికి తెలుస్తుంది. ఇదివరక్కన్నా ఎంతో ఆవేశంతో అతన్ని ముద్దుపెట్టుకుంటోంది. కృతజ్ఞత, ప్రేమ, దయ, అన్ని టైటోకూడినముద్దు

పేర్లతో అతనిను పిలుస్తోంది. ఆమెకి వొళ్లులేదీని ఆనిమిషాన్ని పురస్కరించుకొని రెవికముడి విప్పాడు. ఆమె వెంటనే దిగులుగా యాడవడం మొదలుపెట్టింది. ఆతనికి ఆశ్చర్యం కోపమూ కలిగాయి. ఆమెని తననుంచి తోసేసి “సరే, నీయిష్టప్రకారమే కానీ” అన్నాడు.

“లేదు, లేదు మించేం చెయ్యమాచే అట్లానే చేస్తాను. నహాయం చెయ్యండి చాలు” అంది.

“ఉఱ్ఱా సంగాళి ! దానికాం ! నేను సహాయం చేస్తానని చెప్పాను కస్తూ ! ఇదుగో, నా డబ్బంతాతీసుకో యస్తున్నాను.” అని కలిసంగా అన్నాడు. బ్లూఎగ్జిన్ కూచుని చెక్కుప్రవాసి ఆమెచేతి కిచ్చాడు.

“చూసుకోండి,

“అక్కులేదు. ఎంత ?”

“నువ్వేచూసుకోండి,

“కాదునాయినా ! నువ్వేచెప్పా.”

“ఆరువేలు”

“అమోదై ! అంతే ! నీపేరు రోజూ తలచుకుంటాము. నీకెంతో పుణ్యముంటుంది నీతల్లికడుపుచ్చల్లగా ! మాతోటు చూచి ఎవరూ యింతడబ్బిస్తారనుకోలేదు. మరికొంత నువ్వు వుంచుకోరాదా ? అంతా మాకెందుకు ?”

“తీసుకో, మాట్లాడకు” అన్నాడు కలిసంగా. ఇప్పుడైనా ఆమె మోహం చూపుతుందనుకున్నాడు. కదలకుండా కాచుకూడున్నాడు కొంతనేపు. ఏంలాభంలేదు. దానిబదులు ఓకాయితమిచ్చింది, చదువుకోమని — తెల్లారి రిజపరి చేస్తానంది.

“రిజపురూ అఖ్యాలేదు—నమిం అఖ్యార్దేదు.” అని ఆశతో

కూచున్నామ. అతని మనసులో యేమందో ఆమె కర్తవయింది.

మమస్తో జాకెట్సూ, రెవికా శీసేస్టాంది.

“ఎందుకిం మమస్తావు—మనువు ఏడవలేదే!”

“స్వాస్థాపంలేదు. చూడు. శ్రీసింహాటంలేదూ — ఒక్క నిమిషం —” కాని యింకా ఎక్కువగా ఏడుస్తోంది. నేలమిద కన్నిటి చుక్కలు పడుతున్నాయి. తనకిష్టమైనట్టే తను కొరుతున్నట్టే, కనపడాలని నటించడానికి ప్రయత్నించింది.

సగ్గొళ్ళకానికి చాలా భౌధకలిగింది. లేచాడు. లు బట్టలు ఒకచేత్తో తీసుకుని, ఆమె చేతినిపట్టుకుని లేవనెత్తి— “తొరగా — చెప్పు తీసుకునివెళ్ళు. పో. నిన్నే మిచెయ్యను. వెళ్ళు.”

అతనితో మోహంగా మాట్లాడి, అతని మనసు తనకోసంగా మార్చాలని చూసింది. కాని అతనే ఆమెకి బట్టలు వేస్తున్నాము తొరతొరగా!

చెయ్యిపట్టుకుని వరండాలోకి తీసుకొచ్చాడు.

“సాచేతకాలేదు. మనసాప్ప లేదు.” అని యేష్టింది.

“చాతకాలేదా ?”

“లేదు. ఈరాత్రివొద్దు.”

“చాతకాలేదా ? ఆ — అంతానికృయించుకొనే వొచ్చావన్నమాట.”

“లేదు. నేను వొప్పుకున్నాను. కాని ఆయన మిందగ్గర పడుకుపటే మిందు వొప్పుకుంటారని నన్ను బలవంతపెట్టి పంపారు.”

“మరి యా నంగతి మందే ఎందుకుచెప్పులా నాతో.”

అ మె త్యాగం

శ్రీతారామయ్యని నేను క్లబ్బులో ఎరుగుదును. డిగ్రీలూ, మర్యాదా, పాముఖ్యమైన ఆక్లబ్బులో శ్రీతారామయ్యని చేర్చుకోడం ఎవరికీ ఇష్టంతేదు. నాకుకూడా. కాని తనుచేరడం ఇష్టం లేదన్న వాటి తంతానని బెదిరించి చేరాడు. తంతానన్నాడంటే తన్నితీరతాడని, అందరికీతెలుసు. అతని చేరింతరవాత్మనేనా అతన్ని మాలో ఒకణిగా చేర్చుకోనే లేదు. అతనివైభరిమాత్రం, ‘మా రెంతవెధవలో నాకు తెలుసు. పంతానికి చేరానుగాని, మిందు నన్ను అంగీకరించక పోవడమే నాకు మర్యాద’ అన్నట్టు తిరిగేవాడు.

అతను గొప్ప కాడీ కావడమే కాకండా, తనతండ్రి దమ్ముడీలు లెఖ్కాపెన్నాటి, సాఖ్యలు ఎదలుకొని వెట్టి చాకిసీ చేసి కూడబెట్టిన గొప్ప ఆస్తిని ఒక స్త్రీకోసం—అందులో అందంలేని రోడు వేశ్వర్కోసం తగలేళాడనీ, ఇంక మిగిలిన కొంచెమూ, మోటారులో ఆమెతో తిరిగే సరదాకోసం నరి పుచ్చతున్నాడని తెలిసింది. విసినారి ఐని ఒత్తికి వున్నన్నాట్లు త్రిట్లుతిన్న అంతి తండ్రి, ఇప్పుడు పబ్లిక్ సింపెటీని సంపాయించాడు. ధనం భద్రంచేసుకుని, తక్కిన అల్లర్లు ఎన్ని చేసినా లోకం గౌరవిస్తుంది. ధనం వున్నప్పటి అతనిగర్వం ధర్మంగా కనపడ్డదిగాని, ధనం తరుగుతున్న కొద్దీ, అతని ముఖుంలో గర్వం, సంతోషం, మనుషుల్ని నూసి అల్పభారం ఎక్కువవుతున్నాయి !

“ఏంచూసుకుని ఆ బోర్డపడడం ?”

“దాన్ని చూసుకునేమా ?”

“తన రంభముండు కులకమను. మనముండు ఎందుకు ?”

“మనకి ఆరంభ లేదుకదా అనిగావును”

“అట్టే ఏం రంభకాదు. నేను చూశాను.”

“ఇదివరకు గుంటూరులో దాని ఖరీదు ఆరణ్యాలు, రెండు బంతి పుష్టులూ—”

“తాను వొలిచింది——”

శ్రీతారామయ్య ఎస్తున్నాను. వూరుకున్నాము.

శ్రీతారామయ్య నాకత్యంత ప్రియమిత్తుడు. క్లబ్బికి వెళ్ళడమంచే కలిగే సంతోషములో నగం అతన్ని చూసే ఆశలోనే యుండేది. కాని తనతండ్రి దమ్మిచీలు లక్ష్మీ పెట్టి సాఖ్యాలు వదలు కొని వెట్టిచాకీరీ చేసి కూడతీసిన ఆగ్నాపు ఆస్తిని ఒక స్త్రీణిసంతగలేళాడని, యింక మిగిలిన కొంచెనూ, మోటారుకారులో తిరిగే సరదాకు సరిబుచ్చుతున్నాడని అనేవాళ్ళు. క్లబ్బిలోకాని, ఆస్త్రి యెన్వైరో, ఎటువంటిదో. నాచు స్నేహమైన సంవత్సరానికి గావును, అతను క్లబ్బకురావడం మానాడు. జబ్బగా శుందన్నారు. వూరువిడిచి వెళ్ళాడు. తరువాత తిరిగిపచ్చడనీ, అతని జబ్బ త్యయ అన్నారీనీ, తెలిసింది. అతని మేడ, కారు, వేబంపడ్డాయి. వూరివెలపల ఏదో గుడిశైలో కాపరమున్నారని తెలిసింది. అతన్ని వెళ్ళి చూడాలనుకున్నాను. కాని అదివరకెన్నదూ అతనియంటికి వెళ్ళలేదు. అతని కిష్టముంటుందో లేదో, అందులో నృత్య మర్యాదకాపరంకూడా కాదయ్యెను, అని వెళ్ళడం మానుకొన్నాను. కాని వారం రోజుల్లోనే అతన్ని చూడడానికి రమ్మని కబురువొచ్చింది. యింక డాక్టర్ రైన తరువాత నా యిట్టాలతో వనేముంది ?

१

మొదట ఆ కూటీరాన్ని చూడగానే, నా తాళ్ళుర్వం వేసింది. బీదతనంపల్ల ఆ దేవిదీవంటి మేడని ఎదితారా, లేక యాకుటీరం అందాన్ని ఎలిచి స్వాప్ణలుకని యిట్లా స్ట్రించుకున్నారా, అనిపించింది. యంటిముందర పూలమొక్కలు, తడికలకు అతి కించిన పూలకాయతోలు, చిన్న పటాలు, అదకాలసరజాలు, రోగిమంచందగ్గర కొమ్మలు, పూలు, అలికి ముగ్గువేసిన నేల, ముఖ్రత అన్న నాకు ఆహారాన్ని కలిగించాయి. అమెలొచ్చింది. తత్త్వాత్మి ఆమెవంక చూడగానే ఛైలిసింది నా అంతరాత్మకే, నా జీవితంలో శాశ్వతమైన పదచిన్నాన్ని నడలగల వకగొప్ప నిమిషం తట స్తమయించసి. ఆమెలో అందంలేదు. పెద్ద క్షుప్పకావు, కొల ముక్కులేదు, గొప్ప అవయవాలులేవు, ఆకర్షించే వక్కంలేదు. కాని యేదో ముఖం, పవిత్రత, పాతీవత్యం, జోభ, ఆమెనావ ఇంచి వుంటుంది. ఆమె ముఖంలోని చిరునవ్వు పిలిచి స్నేహం చేసుకుంది నన్ను. లోకమంతా ఎదిలి యిక్కడ వుంటే నేమని అప్రయత్నంగా తోచింది. ఈమెవల్ల అత నిదివరకెంత ఆనం దాన్ని పొందివుండాలో యామెకాంతితో చిరునప్పులతోటి తన గృహము, హృదయము యెంత గొప్పగా పెల్చివుంటాయో అనుకున్నాను. రాత్రింబవశ్చ యామెవక్కన వుంటే, రోగైనై మంచంమాద పడుకొనివుంటే నేం?

ప్రతి వుదయం నేనా గుమ్మములో కాలు పెట్టడంతో లేపారి జాతపుప్పువాసన, వెన్నెల మెత్తదనమూ, ఆకాశవిశాలశ్వము తోచేట్లు, ఆమె శాంతమైన చిరునవ్వు కళ్ళలోని దయ నన్నావ రించేవి. అక్కాణైంచి, కడలి వూళ్ళోకిపెళ్ళడంతలుచుకుండి. కణ్ణ ప్రెషచంసించి, పుంచుకూర్చుండి. ప్రసాదార్థం పుండేది. ఆ

ఆకర్షణావుక్కే, సామ్యాంతరిక్షాన్ని ప్రేచ్ఛా, దొండించు ఆమె నించి ప్రసరించేవో నాకర్థిం కాండు. అట్ట రూపంగా కొండ రున్నారు. వారిలో ఒక్కొక్కరు యెష్వాడో తఱాలున కంట పడగానే మురికికాల్యులూ, నల్లనిగోదలూ, ఎర్రిని దుమూర్ము, ఏటిలోంచి అతాత్తుగా గంధ్యాద్వారం తెచుచుకొని కీతలచాయ లతో ఆహ్వానించే సుందరాన్యాంబోకి వెళ్లినటుంటుంది. విశాల మైదానముపైని నిర్మలాకూళాలు, సీలంగా తడ్డతశలాడే చల్లని తేటసీటి సరోవరాలూ, వైద్యవైపు తేల్లని వద్దుల రేకులూ స్ఫురణకు వొచ్చి వృద్ధయుం చెప్పురాని బాధతో కొట్టుకొంటుంది. మనజన్మ సార్కము చెచ్చుగల ఆ సుందర విషారాలస్నీ వొదిలి అక్రమమూ, అసహజమైన మన సిగరెట్ జీవితాలతో అసంతృప్తి కలుగుతుంది. యెన్ని పూర్విజన్మాల వాసనో పూర్వయుగాల్లో అనుభవించి నమాపజీవనపు, నిగూఢ జ్ఞాపకమో, యూ కాఫీహోప్పు డబ్బు సెగేనే లోగులూ, ప్రేమ లేక కులాసాగా మాట్లాడేక్కబ్బ స్వార్థస్నేహితులూ, ఏడో ఘారం కంశులూ అస్సీ పోయి పోలాంమధ్యనో, చెరువుగట్టనో, పద్మతాగ్రాలనో నివసించాలని ప్రోత్సహించే దూపం ఆమెది.

ప్రాదునే ఆమె మొఖం దక్కనంచేసింతరువాత దినమంతా నాశక్కులస్నీ కృశించేవి. యేదచూసినా అసంతుట్టి, యెవరిను చూసినా విసుగు. యాత్మారుకి దిస్యమంగళ విగ్రహస్నీ చూసి, ఆ ఆనంద మనుభవించిన భక్తుడికిపలె యాత్మాక సాంఖ్యాలు అల్పమనిపించాయి. యెవరు డబ్బు చేతిలోపెట్టినా, యెవరు కృతజ్ఞతతో నమస్కారాలు పెట్టినా వ్యర్థమనిపించింది. నాకీర్తిగాని “చెక్కబుక్” గాని నాకేసా నంతుష్టి నివ్వలేదు. దినంలో యెక్కుడ పున్యల్ని చూసినా ఉదార కార్యాలసంగతి విన్నా,

సంగీతం చెవినితాకినా, ఆమె తీవ్రంగా జ్ఞాపకంవాచ్చి శాధ కలిగేది.

యా అషాంతి అంతా ఆమెమిద మోహంవల్లనా, ఆమె మిద వాంఛా, నన్నిట్లాబాధిస్తోంది అని ఆలోచించా నొక రాత్రి. ఆమె నన్నంగీకరించినట్లు, నా హస్తాలో ఆమెను అదుషుకున్నట్లు భావించుకొనే చూశాను. వెంటనే నామైని, నా తుచ్ఛకామంపైని, పదమానప్యాం కలిగింది. మంచివాసన లతో మెత్తని రంగులతో నవ్యే గులాబిపుప్యని యెంగిలిముద్దు పెట్టుకున్నట్టే. చల్లని నిర్కులమైన చందమామను వేడినిశ్వాసాలతో కావిలించుకున్నట్టే. మభ వుదయ తేజస్సులో బూతులు మాటాడినట్లుంది. ఐణేనన్న విడవని యా పెరిషేదనకీ అరం యేషిటని ఆలోచించాను, కాని ఆసమన్యకి అంతం కనప్పేదారాత్రికి. అందమూ, యవ్విన ప్రారంభమూ, లేని ఆమెవల్ల యాబాధ అసహజమైన బ్రథమ, విపరీతమైన మాయ. దాని నుంచి తప్పించుకోవాలి. మనసులో ఆమెని ‘ఎన్లె జ్ఞ’ చేసుకుని కాంత్సీంచవలశిన తారణమేమి లేదని నా మనసుకి నేనే గట్టి సమాధానం చెప్పుకుని ఆరాత్రికి నిద్రపోయినాను. మర్మాడా మెని చూడగానే, ఈమెలోని ఆ ఆకర్షణకి తారణం కనిపెట్టాలని వెతికాను. ఎందుకిట్లా వృదయాన్ని కలవరపెడుతూందని. నెమ్మిదిగా చూచి ఆమెకశ్శల్లో శాంతమైన సరస్సుల్లో ప్రతిఫలించే ఆకాశం కనపడ్డదో, యెగిరేవత్తుల వొచ్చిరాని నడక ఆమె గమనంలో తోచిందో, వొత్తుగా పెరిగిన గడిసీడలు, ఆమె కుంత లాల గుబుర్లలో కలిగాయో, దూరపు పర్యాతాల నీలపు నునుపు వానలు తడిగిన గాలిపరిమళం, ఆమె దేహకాంతీలో కలిగి నట్టుందోగాని; చూసినట్టాదీ; ఆలోచించినక్కాదీ, వలలో కొట్టు

కునే పత్రీవలె నా మనసు మరింత తీర్చని వాంఘతో తప్తము యింది.

ఒక్కవారంలో జీవితం దుర్భర మయింది. అధిమానమూ, న్యాయమూ, సైవమూ, ధర్మమూ అన్ని త్వజించి, ఆమె పాదాల్పైన పడి కన్నిళ్ళతో—యే మడగను, యేమిటంటే. యేం కావా లంటే, యే మని చెప్పసు? నాకే తెలీదే! ఒక్కటి మాత్రం రూథిగా నిశ్చయ మయింది. ఆమె నాతో వుండాలి, నా యింటిని పుట్టులతోటి, తాంలితోటి నింపాలి. అంతవరకు నా వాంఘ స్వప్తము. ఆమెనుంచి దూరంగా జీవిచడం దుర్భరం. కాని యెట్లా? యెవణ్ణో వొదిలి శీతారామయ్యతో వుండగా లేనిది, అతన్ని వొదిలి నాతో నివసించ కూడదా? కాని నేను సంఘుషట్లు ఆ సాహసాన్ని చూపగలనా? పోనీ ఆ తుటీరం లోనేవుంచి రహస్యంగా—థీ—థీ— నా మనసును తిరుగ బడ్డది. పోనీ ఆమెను వేరే కాపురముషచి—వ్యాస్తుండా?— యట్టాంటి మనుష్యులు, డబ్బుకే అమృతుంటారు దేహాన్ని, ఆత్మానీ. శీతారామయ్య యిప్పా డామెకి మహాభారం. కాని ఆమెనిగురించి అట్టాంటి ఆలోచనలుచేసిన పాపానికి నా నాలిక కౌరుక్కున్నాను. నా గుడ్డితనానికి, అహంభావానికి నామిాద న్యాకు చాలూ కోపం వచ్చింది. అతని బాధను తగ్గించినంద్లుకై నేనే మడిగినా యివ్వదా అనిపించేది. కాని నమ్మిన నానించి అట్టాంటికోర్కె— రాగానే ఆమెకశ్చ కష్టంతో కిందికి వాల్పు దమూ, మెల్లిగా మేహంలోనిచయ మబ్బులవలె కరిగి కోప కాంతి తంపత్తిన్న ఆవరించడమూ, ఒక్కమాట లేకుండా మెడతిప్పుకొని పెదిమ కోడికి యేం చెప్పుడమో. తెలీక ఆమె వెళ్లి పోవడమూ తోచి నన్ను బంధించేవి.

3

మేలిగా ఆమె వొంటిమింద సన్నని బంగారుగాజులూ, రాళ్ళకమ్ములూ, చివరికి నానూ అన్న మాయమవుతో పుండడం నాకు కనపడ్డది. ముందు నా బిల్లులు సగంథర తగించాను. ఒకరోజు వొంటింటో యెవరితోనో మాట్లాడుతూ పుంటే, నేను వినవలసి వచ్చింది. ఆమె యెవరికో చీరెను యెనిమిది రూపాయల కమ్ముంది. ఆకొన్నాటిచీరెను నేను చూశాను. కొత్తది యాభై రూపాయలుంటుంది. దానికి కొంచెం చిరుగుంది. దాన్ని లీసు కుని రూపాయలిమ్మని వాడు పోట్లాడుతున్నాడు. ఆ రూపాయలు ఖర్చులయినాయి, లేవని యామె అంటోంది. నేను నిశ్చేషించుటాయిపోయినాను. యింటికి వెళ్లి కవరులో యాబై రూపాయలుపెట్టి లీసుకోమని బతిమాలుతూ, శీతారామయ్యకు సంపాదించాను. మర్మాడు వెళ్ళగానే ఆ రూపాయలు నాచేతులో పట్టింది. మాట్లాడ్డానికి చేతకాక నేను వెళ్లిపోయినాను.

“దాతుపట్టు, ఆపిల్న యిచ్చితీరాలు” అంది ఆమె కమంతో మర్మాడు.

“తప్పదు. యింకా యివ్వాలి. మింస్తితి చూసి చెప్పక వూరుకున్నాను” అన్నాను నోరు జారి.

“అట్లా అనుకోకండి. యివ్వాలసినవన్నీ చెప్పండి పరవాలేదు” అంది.

ఈ కళ్ళతోనే ఆమె క్రమంగా చిక్కిపోవడం అసఫలయంగా చూశాను. భోజనం మానేస్తాపదని తెలుసు. ఎప్పుడూ వికాసంగా పుండే ఆమె మొహం కొంచెంగా వాడింది. ప్రియుడి జబ్బులోనూ, కాలుస్తున్న దరిద్రంలోనూ శాంతంగా ఆనందంగా తిరుగుతూవున్న ఆమె నడక కొంచెం మండగించింది. గర్వంగా

ప్రపంచాన్ని, విధిని, థిక్కరించి నవ్యే ఆమె పెదవి కీందకి జారింది. నే నెట్లా భరించను ?

ఆరోజు పొద్దున ఆమె నాదగ్గిరగా నుంచుంది.

“ఆమున వొంటూ సెమ్ముదిగానే ఉండండి, మిం రెందుకు వృథాగా రావడం ?” అంది. రోగి మూలిగి నావంక చూడక గోడవేపు తిఱిగాడు. యొంచెయ్యును ? “సరేలండి. కాని, శ్రీతారామయ్యగారితో కొండం మాట్లాడి వెకతాను” అన్నాను. ఆమె వెళ్లింది.

“నాదికాని వ్యవహారంలో జోక్క్యాం గలుగజేసుకున్న ఉందుకు త్యమించండి. సమ్మ వైద్యుణ్ణిగా గాక స్నేహితుడిగా చూచు కోండి. మింకు యింకా సెలలకోదీ వైద్యసహాయం అవసరం. నాదగ్గర్పించి వుచితంగా తీసుకోక పోయినా, బాకీకింద చూసు కోరడి. కాని, మందు మానితేమాత్రం తప్పకుండా మొదటి స్తోత్రికి పస్తారు.”

అతని కళ్ళంబడి నీళ్ళొచ్చాయి.

“నా భార్య వొప్పుకోదు. ఇంక రాకండి. మందు వంపకండి.”

యింటికి వెళ్లి ఆలోచించి వరసగా నాల్గురోజులు నాల్గు పదిరూపాయలనోట్లు పేరులేకుండా పోస్తులో పంపాను.

४

పదిరోజు లయింది నే నా యింటివైపు వెళ్లి. చేతి దూరంలో వున్న చల్లని టొబ్బరితోటలోకి వెళ్ళడం చేతకాక, యొండలో కాట్టు కాలుతూ గంతులువేస్తున్న ట్లుంది నా జీవితం. ఆమె త్యాగాన్ని తలుచుకున్న ప్పుడు నా మామూలు వుదారాన్ని, ధర్మాన్ని తలుచుకుని, అంత నీరనవుననులు చేసినందుకు నాకు సిగ్గేసింది. గుండె సిబ్బరం చేసుకోని యటూ అటూ చూడక

దమ్మిడీల దగ్గరినించి పేలదాకా పోగుజేసి, కుబీరుడు కావాలి; లేకపోతే సర్వమూర్తి త్యాగంచేసి శుష్టుదరిదుడు కావాలి, అంతేకాని మర్యాదలకోసం, రూపాయి, అర, చందావేసి, యేదుస్తూ చెల్లెళ్కు మేనచిల్లలకూ తిండి పెట్టి చీరెలిచ్చేబతుకు ఎందుకొచ్చింది ? సుఖంగా భోజనంమందు కూచున్నప్పుడు కాళ్ల కడుపులో పెట్టుకొప్ప వడుకున్న ఆమెళీలం జ్ఞాపకంయొచ్చి తిండి సహాయచదు. చీట్ల పేకత్తో క్లబ్బులో కాథీ తాగుతో కాలం గడిపే సంతోషహమూన చాల్తింబవట్టు నిమిషం శాంతి నెరక్క చాకిరీ చేసే ఆమె దృఢత్వం జ్ఞాపకంపచ్చి పేక పారేసి లేచేవాళి. ధీరత్యాన్ని, దేశసేవను, త్యాగాన్ని పొగిణితే నాకు సిగ్గయి ఆమెసంగతి చెప్పాలని నోటివరకు వచ్చేది. ఒకసారి క్లబ్బులో కొంచెం కదిపాను. వెంటనే పార్యుతీశం, “అదిరాతీతారాముడి ముండేనా, దాన్నా సాటి లీసుకొస్తున్నావు. అవును. యామధ్య నువ్వు ‘ట్రీట్’ —

‘మటప్పు’ అన్నాను కశ్యైప్రజేసి.

తరవాత యింక ఆప్రస్తావన రానేలేదు. కాని క్లబ్బులో మాత్రం మనుష్య లామెను మరచిపోలేదు.

“యింకా వాడితోనేవుందిరా ? అడుగుబాడుగు యింకా మూటకడుతోంది గావును ? యింతవరకు తువరం చేసింది. రోగాన్నంటించింది. యింక వదలకూడదూ, వాడి కీనిగని కళ్ళరా చూసి కాని వదలదు.”

ప్రజల హృదయాలిప్పుడు శ్రీతారామయ్యకోసం ద్రవిస్తున్నాయి.

శాత్రులు కూడా పక్కన వషుటుని ప్రాణాలన్ని బైటికి దగ్గే ఆ సీర్పుగ్యుడి ప్రతి ఆయుసంలోనూ, తన ప్రాణాలు పొయ్యట్లు

బాధపడే ఆమె జ్ఞాపకరం వొచ్చినది.

2

వాత్రమ తీరేట్లు పొలాలమిందనుంచి గాలి వేస్తోంది. నీళ్ళ ల్లోంచి కప్పలు వింతగా నావంక చూస్తున్నాయి. చేలలో బంతి పువ్వులూ, పొట్లపువ్వులూ అందంగా కనపడ్డాయి. ఆమె కుటీరం బ్రచ్చెటు నుంచునివునది. సన్న చూసగానే యెందుకు మళ్ళీ వొచ్చావన్నట్టు చూసింది.

“శూరికే స్నేహస్తకి చూడ్డానికి వొచ్చాను. ఈ దీ యష్టం లేకపోతే వెళ్లిపోతున్నాను.”

చప్పన నా చెయ్యి పట్టుకొని ఆమె, “మిఱు రావడం మానేసిం తరవాత యెంతో వంటరంగా వుంది. ఆనందం కలిగించే అరగడియ తాలమూ జీవితంలోంచి మాయమయింది. తప్పకుండా రాండి. ప్రతిరోజూ రండి. యట్లా—సాయంత్రం—” అంత మాట్లాడేనని చప్పన ఆగింది. కళ్ళంబడి వొచ్చే కన్నిటిని ఆపుకొని అవతలకి తిరిగి లోపలకి వెళ్లింది. శ్రీతారామయ్య దగ్గిర అరగంట కూచున్నాను. అతను అలిసి కళ్ళు మానుకోగానే, నన్న బైటు కుర్చువేసి కూచోపెట్టి కాఫీ ముందరపెట్టి నుంచుంది.

“మిఱు కూచోరా”—కింద నాపరాయమింద కూచుంది. యెంతో వొడిలిపోయింది. బుగ్గలు కిందికి వేళ్లాడాయి. కళ్ళ చుట్టూ నల్లటి లోతులు కనబకుతున్నాయి. పాప మిఱె కెట్ల సాయంచెయ్యటం ? సేను పంపిన నోక్కేమిచేసిందో, వుపయోగించినట్లు కనబడడు. యిదివరకటి ప్రాభవంలో తా నెరిగిన ధనవంత్తల సంగతి మార్గాడుకుంటూ, ఆ సాయంత్రపు గాలిలో కూచున్నాము. ఆమె నావగ్గిరిగా, నావంక ప్రేమతో చూస్తూ పక్కన కూచుంటే చాలదూ. శుష్ణించిన ఆమె దేహంగాని,

వాలిన ఆమె బుజాలుగానీ, రేగిన ఆజ్ఞలుగానీ, నావాంఛను అడుగించలేదు. ఆత్మనించి ఆత్మకి పిలుపులాగు తోచింది. అక్కడ కూచున్నంతసేపూ ఆమెని మనసుతో దగ్గిరికి పిలుస్తానే వున్నాను.

“చివరికి మిాకు పుష్ట్యలన్నా లెచ్చి యివ్వేలనుకుంటాను. కాని కోవమొస్తుండని భయం.”

“అవమానమంటే సహించలేను.”

“అవమానమేముంది ?”

“నన్న లోకువకట్టడం.”

పెదిమ వొణికింది. యేపూర్యానుభవాలూ, కళ్ళ కనపడని పురుషత్వమూ, అహాభావంతో నిండి యేపమన్నలు కలిగించిన అవమానాలూ, యామెనింత ‘సెన్నిబివ్’ చేశాయ్యా? ?

“కేనెన్నటికీ మిమ్మన్ని అవమానంచెయ్యను. మిమ్మన్ని చూశినప్పటినించి నా హృదయంలో కలిగిన పూజ్యభావమే నేను తెలియజేయ గలిగితే!—”

“మిారునన్న “మిా” రన్నప్పాడే తెలిసింది.”

పాపం యాహృదయం, యామలిన ప్రవంచంనించి, యెంత బాధపడ్డదోకదా. యా అభిమానమెంత గాయపడదోకదా. సన్నని వెన్నెలలో ఆమె సెలవుతీసుకోని ఆనందంతో తృప్తితో యంటివేపు నడిచాను. అ హృద్యవైన వెన్నెల్లో యానస్యాలూ, నీట్లూ, కీటకాలు తృప్తినిపొంది ఆనందంతో వ్యక్తాంతి తీసు కున్నట్టు కనపడది. నా జీవితానికి అర్థమూ ఫలితమూ, పొంది న్యటయింది నాకార్మణి.

三

ఆనాడు ఆశ్చేర్జ వౌర్మి. నేను వెళ్ళేటప్పటికి అతనికి వ్యాధి

యెక్కువగావుంది. చాలా మూలుగుతున్నాడు. నైపుటివలె
బైట జూకామల్లితీగ్ ప్రక్కగా కూచున్నాము. మాటిమాటికి
ఆమె లోపలికి వెళ్లివొస్తోంది. “నేను వెడతాను పోనీ, లోపల
కూచోండి”

“అంత అవసరంలేదు. యాకాసేకన్నా—” ఆగింది—

“సాయంత్రమిట్లా మిాతోమాట్లాడ్డం అలవాటయింది, బద్దక
మెక్కువయింది. మిామూలానే”

అతనికింత జబ్బుగావున్నా ఆమెముఖింలో కొంచెం వేదన
లేదు, ప్రేమ తప్ప. ధీరత్యామా, అతనిపైని నిజంగా ప్రేమలేక
విధ్వ్యక్తమనే భావంతో పరిచర్య చేస్తోందా? కాఫి తెచ్చింది
యెన్నాళ్ళనించో అనాలనుకుంటున్న మాట అనేళాను.

“మిారు నాకు కాఫీ యిస్తే నేను రాను. పోనీ ప్రత్యుహకా
రంగా మందు పంచితే వొప్పుకోదు. మళ్ళీ నాకుమాత్రం అభి
మానం లేదు?”

“నేను మిా యింటికి వొచ్చినపుమ—” చప్పున సిగ్గుతో
ఆగింది.

“వొచ్చినపుమ—”

మాట్లాడ లేదు.

“చెప్పురూ ?”

“యేం లేదు.”

“చెప్పాలి” బలవంతంచేళాను.

“నేను యింటికి రావడ మేమిటి ?”

నాకు తట్టింది. యామెని చూసినా భార్య కూచో మనన్నా
అంటుందా.

“వొస్తే ఇం”

“వోనే శాఖిబడులు మం దివ్యండి అనబోయినాను.” లోపల దగ్గుతున్నాడు. వెళ్లి చాలసేపు రాలేదు. చుట్టూ వెన్నెల సూర్యకాంతిహిన విజయం పొందింది. లోటిలో చెంగ ల్యోలు విచ్చాయి. కావురాలు మూలిగా. . గాలి ప్రారంభించింది. గడ్డిలో పచ్చపురాలు వూగాయి. చంపున ఉమె పదుగైత్తుకొని వచ్చి ‘ఒకసారి తండి’ అంది.

శీతాకామయ్య నెత్తురు కక్కుకొని పడిపోనాడు. ‘ఫిల్ట్’ తగ్గాక బ్యెటు ఏచ్చి నుంచోని అంత ఆదుర్లూతో వా, దైర్యంతో తన నేమి అంటనట్టు కావలసినదిమాత్రం చేస్తో నుంచున్న ఆమెసైర్యుని తాత్పుర్యపడుటూ నుంచున్నాను సీత రాముడితో అడవికి పోసందని, సావిత్రి యముడితో వాదు లాడిందని, దుర్మృతీరెలు తగలపెట్టి ఖద్దరుసైను కట్టిందని, సూర్యమృగారు పాతివ్రత్యంమిాద మహాపన్యాస మిచ్చిందని లూటులేసే మహాను భాపుల పవిత్రతేసైత్రాణికి దినదినమూ నిమిషమిషమూ, మనో వాక్కాణుకర్మలమిాద యే ప్రతికల్లోనూ పేర్లు పడని స్త్రీలు నిలిపే న్యాగహం కనపడదు. యెంత కాలం సాధన చెయ్యకపోతే ఆ దృఢప్రజ్ఞ కలుగుతుంది ? మొగుడు చచ్చాడని గుండెలు బాదుకొని ముఖాదిరాగంలో రూపకతాళంలో పెంకు లెగర గూటే సావిత్రి భర్త తున్నజీవితుడైనాడంటే నమ్మితారు గాని, యో కులటలో పాతివ్రత్యమూ, నీమమూ గుర్తించగలరా ?

“వెదుతున్నారా ?” వెనకనే ఆమె ఏచ్చి నుంచుంది కంఠంలో వుండమంటున్న ఆదుర్లూ కనపడ్డది.

“శిరాత్రి నన్ను యంజకను యివ్వ నియ్యాలి.”

“అంత యెక్కువగా వుందా ?”

దగ్గిరగా నుంచున్న ఆమెను ‘ఫిల్ట్’ అవుతో నేను మాట్లాడ

లేదు.

“చెప్పరూ. చెస్టండి. నాతో చెప్పడానికి సంణోచించ కండి.”

హా కైర్యం మింతు తెలీదన్నామాట ధ్వనిస్తోంది. చెయ్యమింద జాయ్యాసి కట్టు పైకి తి నా కశ్చలోకి చూసింది. అధిక ప్రయత్నంతో నాచేతులకి బుద్ధిచెప్పణుని దూరంగా జరిగాను.

“ప్రమాదమేస్తా లేదు. యా నెలరోజులూ మందు లేక పోవచంచేత మళ్ళీ వెనకదోవ పట్టింది. మా కాయన్నపైన నిజమైన రేషమాప్తాచే మా అభిమాన్నాన్నా త్యాగం చేసుకుని ఆయస్క మందు యిప్పించండి” అన్నాను.

నా కంఠంలోంచి పొక్కివచ్చే అనురాగ వాక్యాల్ని తోక్కి పడుతో. కట్టుకిందికి వాళ్ళి పూరుషుంది.

“నేను వ్యాళ్లి సామాన్లు తీసుకొన్నాను. మా రేం భయపడ కండి”

వేళ్ళాడుతున్న ఆ చేతిని మాత్రం తాకుండా వెళ్లి లేక పోయినాను. నిర్దీశ ప్రతిమవలె నుంచనివుంది. తిరిగిచూడక బైలుదేరాను. యట్టా రోజూ యామెను చూస్తూవుంచే యెట్టా భరించడం ? ఆశలేని యా వియోగవ్యధకో ? యెస్తుటికన్నా లాభంతేదా. ? ఏసుకు కలగదా ఆమెకు ? ధనమూ స్వేచ్ఛ ఆకర్షించవా ? యెంత చిత్రమో ! ఒక్కసారీ శీతారామయ్య ఆతని సీతీ, వ్యాధి నాకు మనసుకే తట్టి లేదు. అతనాక వేళ చచ్చిపోతే ! ఆపాడు ఆలోచనికి నాలిక కరుచుకున్నాను. కాని చచ్చిపోతే ! ఆతలపు నన్ను వొడల్లి లేదు. ఆ ఆశ కశ్చముందు నుంచి తొలగదు. ఈ రాత్రి యా యన్జక్కనే మాన్నే చాలా మట్టుకు నాడు మనోరథసిద్ధి కలుగుతుంది. ప్రేమ దేనికన్నా

నంకో వించదుకదా ! అని నా నీవత్యాసకి నవ్వుకొని వెళ్లాను, పడైంది. విశాలమైన పెస్తుల సముద్రంలో ఆరోగీ తల దగ్గర కూచున్న ఆ మహా పతివ్రతా మహత్యంచేత ఆగ్నమానావ తేలుతోంది. నా కాశ్మీరచప్పదు ఇని బైటీకి వొచ్చింది.

“సిద్ధపోతున్నారు. లేచిందాకా యక్కడ కూచుందాము.”

వెనక చిన్న పువ్వులపందిరీ మొల్లలవాసనా చిన్న కుటీరమూ, చుట్టూ పరిమితిలేని యాత్మెలని సముద్రము నాపక్కన యావనితా—లోపలి అగ్నిని మరిచిపోగలిగితే ! జ్యోరమువంటి తాపంతో కుమిలిపోతున్నాను. “భయం లేదుకదా ?” అంసి నేమ్మడిగా. పాపం యంతవరకు శవంవలె పడివున్న ఆ మృతజీవి పక్కన వొంటరిగా కూచొనివుంది. యెట్లా యవ్వను శాంతం ఆ హృదయానికి ? అతనికి జీవితమే నేనివ్వగలిగితే ముట్టి యామెనాకు కనబమతుందా ? ఆ ఆరోచనలో నాశ్వదారత్వం నశించింది. అతను పోతేమాత్రం యామెహృదయంలో యంకో మోహనికి స్తులం వుంటుందా ? యంకో వాంఛ ఆక్షలో వెలుగుతుందా ? యంకో గృహంలో ఆక్షల్లు వెలుగుతాయా ? యేమివ్వను యామెకోసం ? నాధనం, మర్యాద, శీలం అర్పస్తాను తృణాప్రాయంగా.

“మాట్లాడ రేం ?”

“నిజం మాట్లాడుతాను యేమిా అనుకోకండి. ఆజూడ్యం కుదిరి ఆయన సంపూర్ణార్థస్వసత పొందుతాడనే ఆశలు మిారిదిపరకే వొదులుకొనివుండాలి. అవునా ?”

“యేమో !”

నందేహామేమిా లేదని పుద్దేశ్యం పైకి నిజం చెవుతున్నానను కుంటున్నాను గాని, అంతరాత్మలో మాత్రం, ఆమెని శాధ

పెట్టాలని, అతనివిచార ఆ బంధనాన్ని గాయంచేయ్యాలని కోరికు కలుగుతోంది.

“మేమెంత ప్రయత్నించినా కాలం జరపవలసిన వారమే కాని యింకేంలేదు.”

మాట్లాడ లేదామె. చంద్రుడు మెల్లిగా పైకి జరుగుతున్నాడు. నీపలు వూగుతున్నాయి. పున్నాగపువ్వామె తలమిాద రాలింది.

“అది అతనికీబాధే ! మాకూబాధే ! కామూ ?” ఆని స్ఫుషంగా అంది.

“యా సేవేలేకపోతే నాజీవితమేఆఖరు.” అందిమ్లీ.

పూరుకున్నాను. యేంమాట్లాడను ? మెల్లిగా ఆమె కంఠం లోంచి యామాటలు ఎస్తున్నాయి. నాతోనో ఆ వెన్నెల తోనో చెప్పాకుంటుంది.

“తల్లిదండ్రులు లేనిదాన్ని, నమూపబంధువులు లేనిదాన్ని, భర్త నెరుగనిదాన్ని, యా లోకానుభవంలేనిదాన్ని, నన్నో కృతు హూబావ, నమ్మించి, ద్రోహంచేసి, తం ననుభవించి ఒక ధనికుడైన బంధువుడికి అహంకృదు. వాడు తన వాంఘ తీర్చు కొని తను అప్పాన్న ఒకమిత్రుడికి దానంచేశాడు. తరవాత అనేక పమపులచేతుల్లో మారాను. అనేక విషయాలు నేర్చుకున్నాను. ఆ దుర్వ్యాప్తినుంచి, ఆ పరమసరకంనించి, విరక్తి పొందాలనుకున్నాను కాని మోక్షమందలేదు. ధనమూ మానమూ, అందమూ మర్యాదాలేని స్త్రీ జల్పవాహముమధ్వితృణము యేదారి పొయ్యేవాడిలనుగ్రహానికీ దోసిలి వొగ్గవలసినదే. అప్పుడు నేర్చుకున్నాను. అప్పుడు తీసుకున్నాను యా ప్రతిజ్ఞ యెవరినించీ అధర్మంగా ఒక దమ్మిడి స్వీకరించకూడదని.

అవ్యాజంగా అడగకుండా యస్తారు ధర్మశ్లోపవలె ధనమూ నహాయమూ. వడ్డీతో శరీరమునించి దాసపిలవను గ్రహిస్తారు. ఆ మహాపంకంలోంచి బైటపడే సాధనమెరక్క మృత్యువు న్యాశయింపబాయ్యే నన్ను చెయ్యజాచి వైకిలాగి వ్రద్భవించారీ యన. యాయన పురుషసింహాం; దుర్గార్గులో దుర్గార్గుడు; కాలాంతకుడు. అతిను తన పట్టమహిమిని చేసుకొని తన స్నేహిత బృందంచేత నన్నారాథింప చేశాడు. నా మాట శాసనము. నా కనుసన్నలు రాళ్ళివచనాలు, నా కోపము ప్రవత్యయావనస నముగా జరిపాడు. యూథై వేః రూపయల ఆ స్తిని నన్ను లంకరిం చేందుకు, నాకు నైవేద్యంగా, నా ఆనందాన్తకై మూడేళ్లలో వెదచల్లాడు. నా కదంతా కావాలా? కాని యెంత విలువైనదీ నాకు స్వీల్పమని ఆయః వ్రద్ధేశ్వ్యవడి ధనవ్యయంలో తస ఆనం దాన్ని అనుభవించారు. నావల్ల నాకోనం యా నా డీనితిలో పడ్డ యాయనికి నే నెంత సేవచేస్తేమాత్రం రుణం తీర్చుకోగలనా?"

ఆమెమాటలు స్విదపోయ్యదానివాటివలె మెల్లిగా ఆగిపోయ నాయ. నేను ఆలోచిస్తూ కూచున్నాను. నీడ మామిదికి జరిగింది. కొంగ ఒకటి చింతచెట్టుమిాదనించి విడవకండా యేదు స్తోంది. రోగి లేచాడు. లోపలికి వెళ్ళి యంజక్కును యుచ్చాము. నిదపోగానే బైట వోచ్చి నుంచున్నాము. ఆ రాత్రి నాకామె నించి కదలాలని లేదు. కాని వెళ్ళితీరాలి. "నేను వేడతానింక." ఒద్దని ఆమె క్షణంటున్నాయనుకున్నాను. ఆమె మాట్లాడ లేదు. నాకు కదలాలని లేదు. ఏం మాట్లాడను? ఆమె కథ విన్నుతర వాత ఏ మాటలు మాట్లాడడానికి పేలవంగా తోచింది. యంకో విధంగా ఓధార్చే సాహసం లేదు. ఒకమాటతో చూపుతో

నన్న మాడిస్తే, ఎన్న శికన్నా ఆ గాయం మానుతుందా ?

“నా మాలు వినండి మండివ్యకపోతే ఆట్టేకాలం ఆళ్లేదు.”

“ఆళ్ల లేకుండా పోవాలనే కషా మిా వృద్ధేశ్వం ?”

ఉలికిపడ్డాను.

“ఏమిటిది యిట్లాలుటున్నారు ?”

“వీ లేదు. యా చాకీరి తప్పిపోయి నేను జీవితంలో సుఖం అనుభవించా లనిగా ?”

“మొత్తానికి మిారు పడే శ్రమను చూస్తేమాత్రగా భూలో కంలో ఒకఱత్యాగ మింకా వుందని సంతోషించాలో లేక మిావంటివారి కింత యిబ్బంది తటస్థించినందుకు దుఃఖించాలో, తెలీటం లేదు.”

“ఆ రెంటిలో ఒకటీ న్యాయంకాదు.”

“నేను వెడతాను”

ఆమె మాట్లాడలేదు.

“ముందునంగతి చెప్పండి. పంపనామందు ?”

అంగీకారంగా వూరుకుంది.

“నేను ఉదయాన రానా ?” కొంచెం వూరుకొని “సాయం త్రాన రానా ?” అన్నాను.

“ఆ, ప్రాద్మన్న ఆయనకోసం, సాయంత్రం మిాకోసం సరేనా ?” — — — — —

“మరి మిారు బిల్ల పంపిణీరాలి.”

“పంపితే ?”

“నుదేహ మక్కరలేదు: బిల్లులు తిరక్కొన్నట్టం లేండి” అని చిన్నగా ప్రయత్న వూర్యకంగా నవ్వింది.

“పంపించ వద్దనరుగఢా ?”

“అది వీలు లేదు.”

“బిలులనంగతి చూచుకొండాం. కాని నిజంగా నయంగా వుండదూ కి?”

“చూదాం నయంగా వుండక యేం చేస్తుంది.”

“నన్ను సంతోషపెట్టటానికి అంటున్న మిమ్మల్ని చూసే నాకు, నమస్కారం చెయ్యాలో జాలిపడాలో తెలీటం లేదు. మించే మమ్మన్నిట్లూ, జాగ్రత్త తీసుకోకప్పాతే యేమయ్యేవాళ్లం.” నాచేతులు రెండూ పట్టుకుని మొహన అద్దుకుంది. ఆమెని రామ్మన చేర్చుకుంచే ఆ నిమమాన యేమిం అసదనిపించింది. కాని అంతనీచంగా “యెడ్వైన్ చేజ్”, తీసుసుంటానా?

2

నెలకాగానే బిల్ పంపమని అడిగింది. పంపేను. అధికమైన దర్జిదంలో యొట్టయస్తుంది? కుర్రవాడితో అయ్యగారిని భోజనంచేసి రాత్రికి ఒకసారి తప్పకుండా రమ్మని చెప్పిందట.

నాబైస్క్రిల్ చప్పుడువిని బయటికివొచ్చింది. నా సైకిలు దీపం ఆ యింటిముందున్న యెర్రపువ్వుల తీగ్గపైనింని ఆమె మిందపడ్డది. తైలుని శుభమైన చీరకట్టుకుంది. జాట్లు చాలా అల్లరిగాడువ్వీ పువ్వులతో నవ్వుతున్నట్లలంకరించింది. యెన్నా శ్వాసింది నేనామెను అట్టాచూసి? యెక్కుడిదో ఒకణాకెట్ట కూడా తగిలించింది. యెందుకచ్చా యావేషం? ఏదన్నా ప్రయాణమా? యెవరన్నా వోస్తున్నారా? కాని పొట్టిచేతుల రైవికతో చంపల జీరలాడే జాట్లుతో చిరుగులచీర కట్టుకుని రోజు వున్నప్పుడే నహజంగా అందంగా కనవడేది. యెందుకు? ఇట్లా యారాత్రి యామెని శుభరంకమ్మని అడిగేటంత ఆరోగ్యం వచ్చిందా రోగికి? నరాసరి నన్ను వొంటింటోకి తీసికచ్చింది.

ఆయింటో ఒక్కపక్కనే పామానంతా శీసేని నులకమంచంవేసి, తన రైపులతో ప్రక్కిన ముడతులు దుప్పటినొకటి దానిమిాదపరిచి వుంచంచి. పక్కన ఒక పాతకుర్చు, గూట్లో కంచెంబులో ఆకులు పువ్వులు, పక్కన తమలపాకులు వున్నాయి. అత్తరువానన కొండంగా యెక్కుళ్ళంచన్నా వస్తుందేమో. నన్ను కూచ్చిమిాద కూడామని తానెడుంగా సిగ్గునటిస్తో నుంచుంది. అంతా కొత్తగా వికారంగా, కనిపిస్తోందినాకు. మాట్లాడితే యేషా తుందో అన్నట్టు, అట్లానే కూచున్నాను. ఆమె అట్లానే నుం చుంది. గూట్లోదీపం నిదానరంగా వెలుగుతోంది. పక్కగది లోంచి బాధతోకూడిన రోగివ్రాపిరి వినపడుతోంది. యంక వుండ లేక, “మాట్లాడరేం” అన్నాను.

“యేముంది, నేను సిద్ధంగానేవున్నాను,” అని పక్కచూపు లతో లేనిసిగ్గుతో నన్ను పలకరించింది.

“యేముకు అన్నాను కొట్టుకుంటున్న హృదయంతో. నేను తనని అన్యాయంగా క్యారంగా హస్తాం చేస్తున్నట్టు నావంక చూచింది.

“మిాయిష్టానికి.” అన్నది.

తెలుస్తున్న దినాకు.

నావొట్టు వొణికింది. కట్టుతిరిగాయి.

యేమిటిది ? యెందుకిట్టా చేసింది ? చప్పున ఆలోచించాను.

“యట్లు కూచోండి”

మంచంమిాద కూచుని నాచేతిమిాద చెయ్యిసింది.

“యెందుకిట్టా ?”

“మా రుణం తీర్చుకునేందుకు.”

“యట్లునా ?”

“నాకు చూతేన విధం యది వొక్కాఁచే. యాశూన్య గృహంలో యంకేమాలేదు.”

“కాని మిం కంగీకారమేనా ?”

“అంగీకారంతో ప్రస్తుతిలేదు. ధర్మం”

“పోనీ నా కంగీకారమా ?”

“మిం కీమంలేదా” అని వోరగా చూసింది.

“యెందుకనుకున్న రట్లా ?”

“యంతలోకం చూసింతరపాత అంతమాత్రం తెలుసుకోలేనూ !”

“లోకానికి విచుద్దం కూడా వుంటుం దక్కుడక్కుడ.”

“కాని మిం విషయం నాకు నిశ్చయమే.”

“యెప్పుణ్ణించి ?”

“మొదటిరోజునించి.”

“ఏతే యంత ఆలస్యంచేసి బాధ పెట్టారేం ?”

“యంత దరిద్రం వట్టందే ?”

“కాని యది ధర్మమా ?”

“నాబోటి కులటులకు ధర్మమనేది వుందా ?”

“మింరు నామననులో మహావతివతలో వొకరని తెలీమా ?”

“అదే నిజమైతే వాంఘ యేమటి ?”

“నాలోని మృగానిదా వాంఘ. నాది కాదు.”

“దానికే చెలిస్తున్నాను, ఓల్”

“నాయెడల అన్యాయంకాదూ ?”

“యేది ?”

“నీవృదయంలేని దేవంతో నేను సంతృప్తి పొందుతానను కోడం.”

“మిఱు పొందరు. మిలోని మృగం పొందుతుందను కున్నాను.”

“ఇదికాదు నేను కోరేది.”

“యేది ?”

“వృదయం.”

“అది వరాయత్తం.”

“మరి దేవాన్ని అమృతున్నారా, వేశ్యవలె.”

“వేశ్యకన్నా అధమంగా, వుచితంగా, వుపకారం పొందమంటారా ?”

“మిత్రుడిదగ్గరిషుంచి”—

“నాకు మిత్రులు లేరు. వుండరు.”

“ఎతే నాకీ బిల్ అఖ్యాదేదు.”

“ఎతే యంక మిఱ నహయం మాకొద్దు.”

“తప్పదా ?”

“తప్పదు.”

అలోచించాను నుంచుని.

“పోనీ నాబిల్ విలువమాత్రం తీసుకుని వశ్చన్నారా ?
అన్యాయంగా యెక్కువ తీసుకోడం తప్పకదా ?”

